

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Ковальова Т.В.,
Маліков В.В.,
Голеско І.О.

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК
(ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ)**

Практикум

Харків
ХНАДУ
2018

УДК 657.32/35

К 24

Р е ц е н з е н т и :

Маренич Т.Г., докт. екон. наук, завідувач кафедри бухгалтерського обліку
(Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка);

Горовий Д.А., докт. екон. наук, завідувач кафедри міжнародної економіки
(Харківський національний автомобільно-дорожній університет);

Шершенюк О. М., канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємства
(Харківський національний автомобільно-дорожній університет)

Колектив авторів:

Ковальова Т. В., канд. екон. наук, доцент;

Маліков В. В., докт. наук з держ. управління, професор;

Голеско І. О., старший викладач

Ковальова Т.В.

К 24 Бухгалтерський облік (загальна теорія): практикум / Т.В. Ковальова,
В.В. Маліков, І.О. Голеско. – Харків: ХНАДУ, 2018. – 140 с.

ISBN 978-966-303-709-7

Практикум підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік (загальна теорія)» для студентів напрямку підготовки 071 «Облік і оподаткування» яку включено до навчального плану підготовки бакалаврів за спеціальністю «Облік і оподаткування». За кожною темою передбачені питання для самоконтролю студентів, завдання та тести.

Для студентів економічного напрямку підготовки та студентів, які бажають самостійно вивчити бухгалтерський облік.

УДК 657.32/35

ISBN 978-966-303-709-7

© Т.В. Ковальова, В.В. Маліков,
І.О. Голеско, 2018

© ХНАДУ, 2018

ВСТУП

Бухгалтерський облік є одним з найважливіших джерел економічної інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень. В умовах змін, що відбувається в суспільстві безперервно збільшується обсяг різної обліково-економічної інформації і підвищуються вимоги до її якості. Це сприяє подальшому удосконаленню методів бухгалтерського обліку, форм його організації, потребує широкого впровадження комп'ютерних технологій. Наука про бухгалтерський облік входить в загальну систему економічних наук. Метою вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік (загальна теорія)» є формування у студентів сучасної системи наукових знань про бухгалтерський облік, вивчення основ методології та організації обліку господарської діяльності, регулювання обліку та звітності в Україні.

Практикум складено таким чином, щоб подати студентам необхідний навчальний матеріал щодо методології та організації бухгалтерського обліку та створити основу для вивчення курсів «Фінансовий облік», «Управлінський облік», «Аудит».

При вивченні дисципліни розглядаються методологічні принципи побудови обліку на підприємстві використання облікової інформації для складання звітності, аналізу діяльності підприємства з урахуванням діючого законодавства України та державних стандартів.

Практикум написано відповідно до навчальної програми для студентів за спеціальністю «Облік і оподаткування».

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ТЕМА 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ ГОСПОДАРСЬКОГО ОБЛІКУ, ЙОГО СУТНІСТЬ І ХАРАКТЕРИСТИКА У ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Метою заняття є набуття знань щодо:

- місце бухгалтерського обліку в системі господарського обліку;
- значення та місця господарського обліку в системі економічних дисциплін;
- характеристики господарського обліку;
- історичного розвитку бухгалтерського обліку;
- вимог, що пред'являються до господарського обліку, його принципи і функції;
- вимірників господарського обліку;
- видів господарського обліку.

Основні терміни і поняття

Господарський облік – кількісне відображення і якісна характеристика господарських явищ з метою контролю і управління ними.

Оперативний облік – система поточного спостереження і контролю за окремими господарськими операціями під час їх безпосереднього здійснення.

Статистичний облік являє собою систему прийомів і методів вивчення і контролю масових соціально-економічних явищ і процесів суспільного життя.

Бухгалтерський облік – це система збирання, вимірювання, обробки, інтерпретації і передачі інформації про господарську діяльність підприємства, установи, організації внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття управлінських рішень.

Вимірник у бухгалтерському обліку – це одиниця виміру об’єктів обліку. Вимірники бувають натуральні, трудові, грошові.

Питання для контролю знань

1. Поняття господарського обліку, його виникнення і розвиток.
2. Фактори виникнення бухгалтерського обліку та його основні прийоми.
3. Вимоги до господарського обліку в сучасних умовах.
4. Вимірники, що застосовуються в обліку. Їх характеристика.
5. Види господарського обліку та їх єдність.
6. Бухгалтерський облік в державах стародавнього світу
7. Облік в середньовіччі.
8. Становлення бухгалтерського обліку в XVIII-середині ХХ століття.

Нормативні акти

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.
2. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за заг. ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.
3. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта).

Завдання

Завдання 1. Використовуючи нижче наведену інформацію необхідно розподілити її між внутрішніми та зовнішніми користувачами інформації:

- розмір дебіторської заборгованості та терміни її погашення;

– розмір кредиторської заборгованості підприємства та терміни її погашення;

- платоспроможність підприємства;
- розмір заробітної плати;
- наявність банківських кредитів;
- обсяги виробництва та умови праці;
- прибуток підприємства;
- заборгованість підприємства за податками та платежами;
- заборгованість перед пенсійним фондом;
- показники ліквідності;
- обсяги реалізованої продукції;
- фактична собівартість продукції;
- виручка від реалізації продукції;
- розмір дивідендів;
- рівень інфляції в країні;
- обсяги нереалізованої продукції;
- рівень рентабельності;
- структура підприємства;
- розподіл обов’язків у бухгалтерії;
- кількість відпрацьованих годин та днів.

Завдання 2. Необхідно визначити види вимірників, які використовуються в обліку, і записати їх за прикладом, який надано у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Види вимірників, що використовуються в обліку

№ з/п	Назва цінностей, послуг та витрат праці	Види вимірників		
		натуральні	грошові	трудові
1	Бензин	300 л		

Дані для виконання:

- цукор – 200 кг;
- цегла – 1500 тис. шт.;
- гроші в касі підприємства – 250 грн;
- пісок – 1500 кг;
- бензин – 800 л.;
- грошові кошти на спеціальних рахунках у банку – 155000 грн;

- депозитний сертифікат – 10300 грн;
- акції – 2500 грн;
- вантажні автомобілі – 15 шт.;
- грошові кошти на поточному рахунку у банку – 1256000 грн;
- відпрацьований робітниками час – 36 люд./год.;
- витрати на технічне обслуговування автомобіля – 30 нормо-годин;
- олія – 1200 кг;
- дубові дошки – 120 кв. м;
- запасні частини – 890 грн;
- комп'ютери – 12800 грн;
- принтери – 1500 грн;
- шафи – 16700 грн;
- приміщення офісу – 135000 грн;
- послуги автотранспорту – 480 т/км;
- готова продукція – 7800 грн.

Завдання 3. На складі підприємства знаходяться наступні види матеріальних цінностей: фарба – 300 грн, відра – 20 шт., шпалери – 10 шт., пісок – 200 кг, оліфа – 100 кг, цегла – 1500 тис. шт., дошки соснові – 150 кв. м, колеса для автомобілів – 2000 грн.

Як можна визначити скільки цінностей є на складі? Пояснити принцип грошового вимірника.

Тести до теми

1. *Господарський облік (поняття) – це:*
 - а) процес обліку господарства України;
 - б) кількісне відображення і якісна характеристика господарських процесів з метою контролю за їх розвитком та управління ними;
 - в) процес прийняття рішень господарем підприємства;
 - г) жодна відповідь не є правильною.

2. *Бухгалтерський облік є складовою частиною:*
 - а) господарського обліку;
 - б) статистичного обліку;
 - в) оперативного обліку;
 - г) жодна відповідь не є вірною.

3. Які факти знаходять своє відображення в бухгалтерському обліку:

- а) виплата заробітної плати; придбання автомобіля;
- б) розумовий потенціал керівника організації;
- в) кадрові переміщення службовців;
- г) все вищенаведене.

4. Основним вимірником у бухгалтерському обліку є:

- а) натуральний;
- б) умовно-натуральний;
- в) грошовий;
- г) трудовий.

5. Натуральні вимірники використовуються для обліку:

- а) товарно-матеріальних запасів;
- б) заборгованості;
- в) заробітної плати;
- г) продуктивності праці.

6. Функціями бухгалтерського обліку є:

- а) контрольна, інформаційна;
- б) забезпечення збереження майна і зворотного зв'язку;
- в) аналітична і планова;
- г) усі відповіді вірні.

7. Трудові вимірники виражаються:

- а) у гривнях;
- б) у годинах часу;
- в) у мірах ваги, об'єму та площі;
- г) усі відповіді не вірні.

8. Аналітична функція означає:

- а) простеження фактичного виконання планів;
- б) процес формування порядку дій, який включає постановку цілей, пошук шляхів їх досягнення;
- в) бухгалтерський облік формує інформацію про фактичні параметри розвитку об'єкту управління;
- г) вивчення всієї системи прийняття рішень з метою її удосконалення.

9. *Облік у грошовому вимірнику називають:*

- а) сумарним (вартісним);
- б) підсумковим;
- в) кількісним;
- г) узагальнюючим.

10. *Метою ведення обліку є:*

- а) є одержання узагальнюючої інформації про стан господарювання, зміни які відбуваються, стан взаємозв'язків підприємства та його взаємовідносини з іншими підприємствами та на їх підставі визначення результатів господарювання;
- б) управління підприємством;
- в) складання первинних документів;
- г) складання звітності.

ТЕМА 2. ПРЕДМЕТ І МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Метою заняття є набуття знань щодо:

- поняття та економічної характеристики предмета та методу бухгалтерського обліку;
- об'єктів бухгалтерського обліку, їх характеристики;
- класифікації господарських засобів за складом і розміщенням;
- класифікації господарських засобів за джерелами формування та призначенню.

Основні терміни і поняття

Предметом бухгалтерського обліку є окремі сторони процесу розширеного відтворення, які характеризують стан та використання господарських засобів, господарських процесів та їх результатів.

Об'єктами бухгалтерського обліку – активи, пасиви, господарські процеси та їх результати, а також інвестиції, цінні папери, нематеріальні активи.

Господарські засоби – об'єкти, що забезпечують господарську діяльність підприємства.

Джерела формування господарських засобів – об’єкти, за допомогою яких утворюються господарські засоби.

Метод бухгалтерського обліку – це сукупність способів і прийомів, за допомогою яких господарська діяльність підприємства відображається в обліку.

Питання для контролю знань

1. Дайте визначення предмету бухгалтерського обліку, що входить до його складу
2. Що є об’єктами бухгалтерського обліку?
3. Що відноситься до господарських засобів, яким чином вони класифікуються?
4. Що відноситься до джерел утворення господарських засобів та як вони класифікуються?
5. Дайте визначення поняттю «Господарська операція»
6. Що відноситься до активів сфери виробництва?
7. Що відноситься до активів сфери обігу?
8. Що включається до власного капіталу підприємства?
9. Дайте визначення зобов’язань підприємства?
10. Наведіть приклади забезпечення майбутніх витрат і платежів та доходів майбутніх періодів
11. Дайте визначення понять «дебіторська заборгованість» та «кредиторська заборгованість»

Нормативні акти

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.

2. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.

3. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)

Завдання

Завдання 1. За даними наведеними в табл. 2.1 провести групування активів підприємства за складом та розміщенням. Результати занести в табл. 2.2.

Таблиця 2.1

Перелік господарських активів (засобів) підприємства

Перелік господарських засобів (активів)	Сума, грн.
1	2
1. Будівлі цехів	1250000
2. Грошові кошти в касі	720
3. Калькулятори	2500
4. Верстат токарний	10200
5. Робочий одяг	1200
6. Шафи канцелярські	13500
7. Транспортні засоби	367000
8. Матеріали	125100
9. Готова продукція	79000
10. Заборгованість покупців за продукцію	3780
11. Заборгованість працівників підприємства по коштах, отриманих на відрядження	450
12. Кошти на поточному рахунку у банку	178000
13. Незавершене виробництво	268000
14. Столи письмові	1660

1	2
15. Будівельні матеріали	1750
16. Торгівельний кіоск	2600
18. Медикаменти та ін. матеріали	269
19. Бібліотечні фонди	4000
20. Комп'ютери	24300
21. Принтери	3500
22. Будівлі житлові	3567000
23. Спортивний інвентар	5780

Таблиця 2.2

**Класифікація господарських активів (засобів)
за їх складом і розміщенням**

Групи та підгрупи господарських активів	Сума, грн.
1	2
1. Господарські активи у сфері виробництва	
1.1 Необоротні активи	
Разом	
1.2 Оборотні активи	
Разом	
Усього господарських активів у сфері виробництва	
2. Активи у сфері обігу	
2.1 Предмети обігу	
Разом	
2.2 Грошові кошти	
Разом	
2.3 Активи в розрахунках	
Разом	
2.4 Активи, що обслуговують сферу обігу	
Разом	
Усього активів у сфері обігу	
3. Активи невиробничої сфери	
3.1 Будівлі житлові і культурно-побутового призначення	
Разом	
3.2 Інші активи невиробничої сфери	
Разом	
Усього активів невиробничої сфери	

Завдання 2. На підставі наведених умовних даних (табл. 2.3) підприємства згрупуйте господарські активи (засоби) за джерелами їх утворення. Для виконання завдання побудуйте таблицю за наведеною формою (табл. 2.4).

Таблиця 2.3

Показники наявності джерел утворення господарських активів (засобів) в підприємстві за станом на 1 січня 20__р.

Перелік джерел утворення господарських активів (засобів)	Сума, грн.
1. Зареєстрований капітал	1967650
2. Резервний капітал	735000
3. Заборгованість з оплати праці	8700
4. Заборгованість органам соціального страхування та соціального забезпечення	3240
5. Довгострокові позики банку	64200
6. Короткострокові позики банку	79315
7. Розрахунки з бюджетом	1600
8. Заборгованість постачальникам за матеріали	2350
9. Заборгованість підзвітним особам	476
10. Заборгованість постачальникам за паливо	3850
11. Заборгованість Пенсійному фонду	32440
12. Цільове фінансування з бюджету	20190
13. Аванси одержані	3450
14. Нерозподілені прибутки	2850

Таблиця 2.4

Класифікація господарських активів за джерелами їх утворення

Групи і підгрупи джерел утворення господарських активів	Сума, грн.
1	2
1. Власні джерела формування господарських активів	
1.1 Капітал	
Разом	
1.2 Бюджетне фінансування	
Разом	
1.3 Резерви	
Разом	
Усього	
2. Джерела позикових коштів	

1	2
3. Джерела залучених коштів	
3.1 Кредиторська заборгованість	
Разом	
3.2 Зобов'язання по виплатах (обов'язках)	
Разом	
4. Прибуток	
Усього джерел утворення господарських активів	

Завдання 3. На підставі наведених даних у табл. 2.5 провести групування господарських засобів та джерел їх утворення. Результати групування відобразити в табл. 2.6.

Таблиця 2.5

**Показники наявності господарських активів (засобів)
та джерел їх утворення підприємства**

Перелік господарських засобів та джерел їх утворення	Сума, грн.
1. Основні засоби	1243000
2. Виробничі запаси	100000
3. Зареєстрований капітал	1581600
4. Незавершене виробництво	74000
5. Готова продукція	86500
6. Кошти на рахунку у банку	170000
7. Кошти у касі	100
8. Прибуток	47000
9. Короткострокові кредити у банку	40000
10. Поточна заборгованість підприємства за товари і послуги	48000
11. Поточна заборгованість перед бюджетом	3000
12. Заборгованість дебіторів за готову продукцію	84000
13. Заборгованість з оплати праці	30000
14. Заборгованість підприємству інших дебіторів	12000
15. Заборгованість підприємства іншим кредиторам	18000
16. Поточна заборгованість перед органами соціального страхування	2000

**Групування господарських активів (засобів)
та джерел утворення**

Господарські активи	Сума, грн.	Джерела утворення господарських засобів	Сума, грн.
.....		
Разом		Разом	

Тести до теми

1. Предмет бухгалтерського обліку:

- а) активи та господарські засоби суб'єктів господарювання;
- б) економічні процеси, що супроводжуються змінами в складі господарських засобів та джерела їх виникнення в процесі виробництва;
- в) капітал і зобов'язання;
- г) усе вище наведене.

2. Метод бухгалтерського обліку:

- а) баланс і звітність;
- б) документація, інвентаризація, калькуляція, оцінка;
- в) подвійний запас, система рахунків;
- г) усе вищенаведене.

3. Господарськими засобами (активами) є:

- а) власний капітал, заборгованість;
- б) грошові кошти, векселі, акції, боргові зобов'язання;
- в) основні засоби, грошові кошти, розрахунки, дебіторська заборгованість;
- г) усе вищенаведене.

4. Оборотні і необоротні активи відносяться до:

- а) активи в сфері реалізації;
- б) активи в сфері виробництва;
- в) активи в сфері невиробничої сфери;
- г) вилучених активів.

5. *Активами в сфері обігу є:*

- а) грошові кошти;
- б) готова продукція;
- в) товари і дебіторська заборгованість;
- г) усе вищенаведене.

6. *Активами виробничої сфери є:*

- а) бібліотечні фонди, будівля медпункту;
- б) гаражі;
- в) кошти на рахунках у банку;
- г) усе вищенаведене.

7. *У складі вилучених активів є:*

- а) доходи майбутніх періодів;
- б) витрати майбутніх періодів;
- в) необоротні активи;
- г) жодна відповідь не є вірною.

8. *Джерелами формування активів (пасивами) називається:*

- а) загальна сума боргів та зобов'язань;
- б) власний і залучений капітал;
- в) доходи майбутніх періодів, забезпечення зобов'язань і платежів;
- г) усе вищенаведене.

9. *Не є джерелами формування активів:*

- а) векселі видані;
- б) доходи майбутніх періодів;
- в) непокриті збитки;
- г) нерозподілений прибуток.

10. *Пасиви – це:*

- а) грошові кошти і розрахунки;
- б) власний капітал і зобов'язання;
- в) непокриті збитки;
- г) основні запаси.

11. *Поточні зобов'язання – це:*

- а) векселі видані;
- б) розрахунки з оплати праці;

- в) короткострокові позики банку;
- г) усе вищенаведене.

12. Не є методом бухгалтерського обліку:

- а) система рахунків;
- б) бухгалтерський баланс;
- в) оцінка і калькуляція;
- г) ревізія.

13. Процес постачання – це:

а) процес придбання товарно-матеріальних цінностей різного виду, необхідних для здійснення виробничих і господарських потреб, і товарів для реалізації;

б) процес виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт;

в) процес здійснення договірних зобов'язань перед замовниками і покупцями та зарахування виручки від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг на поточний рахунок підприємства;

г) процес купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей у господарській діяльності.

14. Процес реалізації – це:

а) процес придбання товарно-матеріальних цінностей різного виду, необхідних для здійснення виробничих і господарських потреб, і товарів для реалізації;

б) процес виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт;

в) процес здійснення договірних зобов'язань перед замовниками і покупцями та зарахування виручки від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг на поточний рахунок підприємства;

г) процес купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей у господарській діяльності.

15. Процес виробництва – це:

а) процес придбання товарно-матеріальних цінностей різного виду, необхідних для здійснення виробничих і господарських потреб, і товарів для реалізації;

б) процес виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт;

- в) процес здійснення договірних зобов'язань перед замовниками і покупцями та зарахування виручки від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг на поточний рахунок підприємства;
- г) процес купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей у господарській діяльності.

16. Дебіторська заборгованість – це:

- а) заборгованість нашого підприємства кредиторам різного характеру (банкам, постачальникам, фінансовим установам);
- б) заборгованість різних підприємств та фізичних осіб перед нашим підприємством;
- в) заборгованість учасникам з виплати дивідендів;
- г) заборгованість з виплати премій та заробітної плати.

17. Кредиторська заборгованість – це:

- а) короткострокові кредити банків, заборгованість з виплати працівникам, заборгованість постачальників;
- б) векселі видані, векселі одержані, договірні зобов'язання підприємства;
- в) заборгованість підприємства постачальникам, підрядникам, працівникам, банкам і т.д.;
- г) заборгованість підприємству покупців, підрядників та працівників з виданих авансів.

18. Не входить до складу необоротних активів:

- а) земельні ділянки;
- б) транспортні засоби;
- в) багаторічні насадження;
- г) сировина і матеріали.

19. Не входить до складу необоротних активів:

- а) інструменти, прилади і інвентар;
- б) тара і тарні матеріали;
- в) робоча і продуктивна худоба;
- г) споруда адміністративна.

20. Входить до складу нематеріальних активів:

- а) бібліотечні фонди;
- б) природні ресурси;

- в) капітальні інвестиції;
- г) авторські та суміжні з ними права.

21. Входить до складу нематеріальних активів:

- а) витрати майбутніх періодів;
- б) виробництво;
- в) права на об'єкти промислової власності;
- г) предмети прокату.

ТЕМА 3 БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС

Мета заняття: дослідити сутність бухгалтерського балансу, вивчити його структуру, розглянути типи змін у балансі.

Основні терміни і поняття

Термін «*баланс*» від латинської *bis* – двічі та *lans* – чаша терезів, тобто *bislans* означає рівновагу чаш терезів.

Термін «*актив*» від латинського слова «*activus*» – діяльний, дійовий.

Термін «*пасив*» від латинського слова «*passivus*» – недіяльний.

Баланс – це спосіб економічного групування і узагальненого відображення в грошовій оцінці стану господарських активів за складом та розміщенням та за джерелами їх утворення і цільовим призначенням на певну дату.

Актив – засоби підприємства, які розміщені у балансі за складом, розміщенням і використанням.

Пасив – джерела утворення господарських активів і їх цільове призначення.

Стаття балансу – це показники, які відображають стан на відповідну дату окремих видів господарських активів і джерел їх утворення.

Оцінка статті балансу – це її грошовий вираз.

Валюта балансу – це сума активу і пасиву.

Питання для контролю знань

1. Дослідити сутність балансу.
2. Проаналізуйте типи змін у балансі, приведіть приклади.
3. Чим визначена рівність активу і пасиву балансу.
4. Охарактеризуйте актив балансу.
5. Охарактеризуйте пасив балансу.
6. У якому вимірнику складається бухгалтерський баланс?
7. Яким нормативним документом регламентується складання бухгалтерського балансу?
8. Як графічно можна зобразити баланс?

Нормативні акти

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.

2. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.

3. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)

Завдання

Завдання 1. Скласти бухгалтерський баланс, згрупувавши наведені в табл. 3.1 господарські активи (засоби) та джерела їх утворення в табл. 3.2.

Показник наявності господарських активів (засобів) та джерел їх утворення в підприємстві за станом на 01.01. 20__ р.

Перелік господарських активів (засобів) та джерел їх утворення	Сума, грн.
1	2
Зареєстрований капітал	2006327
Гараж	37320
Заборгованість працівникам з оплати праці	98500
Будівлі цехів	836907
Заборгованість підзвітних осіб	375
Автомобілі	67520
Незавершене виробництво	120400
Гроші в касі підприємства	95
Прибуток нерозподілений	48000
Комп'ютери	43600
Інструменти	3030
Принтер	4200
Довгострокові кредити банків	350000
Електрокари	42700
Запасні частини	3100
Верстати	82950
Автомобілі	15140
Метал	35300
Заборгованість підприємства за електроенергією	121800
Паливо	25200
Автогума	1360
Споруди	107900
Устаткування	195200
Грошові кошти на поточному рахунку	5030
Офісні меблі	85200
Устаткування	684100
Заборгованість органам соціального страхування	15800
Резервний капітал	66300
Малоцінні швидкозношувані предмети	304000
Будівельні матеріали	6100
Товари	144500
Цільове фінансування і цільові надходження	25800
Нематеріальні активи	115200
Заборгованість покупців	25800
Інвентарна тара	24600

Продовження табл. 3.1

1	2
Сировина	40200
Тара і тарні матеріали	900
Розрахунки з бюджетом	85400
Столи письмові	3800
Матеріали	1300
Легковий автомобіль	245100

Таблиця 3.2

Баланс підприємства за станом на 01.01.20__ р.

АКТИВ			ПАСИВ		
№ з/п	Склад і розміщення господарських активів (засобів)	Сума, грн.	№ з/п	Джерела утворення господарських активів (засобів)	Сума, грн.
БАЛАНС			БАЛАНС		

Завдання 2. За вихідними даними, наведеними в табл. 3.3, 3.4:

- підрахувати підсумки балансу підприємства на 01.01.20__ р.;
- визначити зміни, які відбуваються в балансі під впливом операцій за січень місяць 20__ р.;
- проаналізувати тип операцій;
- скласти баланс на 01.02.20__ р.

Таблиця 3.3

Баланс підприємства (тис. грн.)

Актив	Сума на 1.01. 20__ р.	Зміни		Сума на 1.02. 20__ р.	Пасив	Сума на 1.01. 20__ р.	Зміни		Сума на 1.02. 20__ р.
		збільшення	зменшення				збільшення	зменшення	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Основні засоби	1243				Зареєстрований капітал	1581,6			
Виробничі запаси	100				Нерозподілений прибуток	47			
Незавершене виробництво	74				Короткострокові кредити банків	40			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Готова продукція	86,5				Кредиторська заборгованість за: - товари і послуги	48			
Готівкові кошти у касі	0,1				- розрахунками з бюджетом	3			
Рахунки в банках	170				- розрахунками зі страхування	2			
Розрахунки з покупцями за товари	84				- розрахунками з оплати праці	30			
Розрахунки з іншими дебіторами	12				- розрахунками з іншими кредиторами	18			
БАЛАНС					БАЛАНС				

Таблиця 3.4

Господарські операції за січень місяць 20__р.

Зміст операції	Сума, грн.
1. У касу надійшли кошти із поточного рахунку у банку на виплату заробітної плати	40000
2. Перераховано кошти з поточного рахунку постачальника за отримані товари	20000
3. З поточного рахунку погашена заборгованість за кредит	35000
4. Нарахована заробітна плата працівникам за виготовлення продукції	50000
5. Видана заробітна плата із каси	?
6. Зараховано на поточний рахунок у банку короткостроковий кредит	18000
7. Відвантажена готова продукція зі складу	28000
8. Перераховані податки до бюджету	6000

Завдання 3. Скласти баланс на основі даних, наведених у табл. 3.5.

Вихідні дані для складання балансу

Вихідні данні	Сума, грн.
1. Залишок товарів	206000
2. Дебіторська заборгованість покупців	40000
3. Обладнання бюро	25000
4. Земельні ділянки та будівлі	270000
5. Заборгованість за товари отримані	1250000
6. Векселі отримані	40000
7. Залишок готівки в касі	14000
8. Заборгованість за податками та платежами до бюджету	150000
9. Залишок коштів на чековому рахунку	10000
10. Цінні папери	7000
11. Товари	6000
12. Заборгованість підприємства за короткостроковими банківськими кредитами	49000
13. Машини і обладнання	300000
14. Зареєстрований капітал	726000
15. Готова продукція	3000
16. Комп'ютерна техніка	1254000

Тести до теми

1. *Пасиви – це:*

- а) грошові кошти і розрахунки;
- б) власний капітал і зобов'язання;
- в) непокриті збитки;
- г) основні запаси.

2. *Поточні зобов'язання – це:*

- а) векселі видані;
- б) розрахунки з оплати праці;
- в) короткострокові позики банку;
- г) усе вищенаведене.

3. *Бухгалтерський баланс – це:*

- а) форма звітності;
- б) рівність активів і пасивів підприємства;
- в) відображення господарських засобів та джерела їх утворення;
- г) усе вищенаведене.

4. Стаття балансу:

- а) окрема комірка документу, показник за певною ознакою господарського засобу;
- б) друковане видання про звітність підприємства;
- в) рівність активів та пасивів;
- г) вірні відповіді «б» і «в».

5. Баланс поділяється на дві частини:

- а) ліва – активи, права – пасиви (зобов'язання);
- б) ліва – пасиви, права – активи;
- в) права – активи і зобов'язання, ліва – капітал і витрати;
- г) жодна відповідь не є вірною.

6. Актив балансу складається з:

- а) нематеріальних активів;
- б) оборотних активів;
- в) витрати майбутніх періодів;
- г) усе вищенаведене.

7. Не входить до складу активів:

- а) незавершене будівництво;
- б) доходи майбутніх періодів;
- в) виробництво;
- г) гроші в касі.

8. Пасив балансу має таку структуру:

- а) власний капітал, зобов'язання, забезпечення виплат і зобов'язань, поточні зобов'язання, доходи майбутніх періодів;
- б) грошові кошти, розрахунки, капітал, прибуток, збитки;
- в) власний капітал, дебіторська заборгованість, кредити, борги;
- г) жодна відповідь не є вірною.

9. Скільки типів змін у балансі під впливом господарських операцій може бути (існує):

- а) одна;
- б) дві;
- в) три;
- г) чотири.

10. Господарська операція –

- а) підстава для зміни валюти балансу;
- б) зміна у складі активів (пасивів);
- в) факт переміщення матеріальних цінностей, виражений у грошових вимірниках;
- г) усі відповіді правильні.

11. Баланс – це:

- а) звіт про доходи та витрати підприємства за звітний період, встановлений міністерством фінансів України;
- б) звіт про фінансовий стан підприємства, що відображає на конкретну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;
- в) рівність активів і пасивів підприємства, виражена на конкретну дату, підписана бухгалтером;
- г) рівність доходів і витрат за звітний період як результат діяльності підприємства.

12. Активи – це:

- а) ресурси, що контролюються підприємством в результаті минулих подій, використання яких призведе до отримання економічних вигод;
- б) джерела виникнення господарських засобів;
- в) сума, на яку доходи перевищують витрати, пов'язані з ними;
- г) ресурси, що є у підприємства на балансі і беруть участь у виробничому циклі, переносять свою вартість на готову продукцію власного виробництва.

13. Пасиви підприємства – це:

- а) господарські засоби та джерела їх виникнення;
- б) гроші, запаси, оборотні і необоротні активи, зобов'язання і кредиторська заборгованість;
- в) ресурси підприємства, які мають вартісне вираження;
- г) джерела формування господарських засобів підприємства (власний капітал і зобов'язання).

14. Дебіторська заборгованість – це:

- а) заборгованість нашого підприємства кредиторам різного характеру (банкам, постачальникам, фінансовим установам);

- б) заборгованість різних підприємств та фізичних осіб перед нашим підприємством;
- в) заборгованість учасникам з виплати дивідендів;
- г) заборгованість з виплати премій та заробітної плати.

15. Кредиторська заборгованість – це:

- а) короткострокові кредити банків, заборгованість з виплати працівникам, заборгованість постачальників;
- б) векселі видані, векселі одержані, договірні зобов'язання підприємства;
- в) заборгованість підприємства постачальникам, підрядникам, працівникам, банкам і т. д.;
- г) заборгованість підприємству покупців, підрядників та працівників з виданих авансів.

16. Визначити тип господарської операції: на поточний рахунок підприємства надійшла виручка з каси магазину:

- а) 1 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу збільшується);
- б) 2 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу зменшується);
- в) 3 тип (зміни відбуваються лише в активі – валюта балансу не змінюється);
- г) 4 тип (зміни відбуваються лише у пасиві – валюта балансу не змінюється).

17. Визначити тип господарської операції: за рахунок нерозподіленого прибутку створено страховий фонд:

- а) 1 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу збільшується);
- б) 2 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу зменшується);
- в) 3 тип (зміни відбуваються лише в активі – валюта балансу не змінюється);
- г) 4 тип (зміни відбуваються лише у пасиві – валюта балансу не змінюється).

18. Визначити тип господарської операції: відвантажена готова продукція покупцям:

- а) 1 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу збільшується);

б) 2 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу зменшується);

в) 3 тип (зміни відбуваються лише в активі – валюта балансу не змінюється);

г) 4 тип (зміни відбуваються лише у пасиві – валюта балансу не змінюється).

19. Визначити тип господарської операції: з поточного рахунку перераховані кошти в погашення заборгованості перед постачальниками:

а) 1 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу збільшується);

б) 2 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу зменшується);

в) 3 тип (зміни відбуваються лише в активі – валюта балансу не змінюється);

г) 4 тип (зміни відбуваються лише у пасиві – валюта балансу не змінюється).

20. Перший розділ активу балансу називається:

а) оборотні активи;

б) необоротні активи;

в) нематеріальні активи;

г) матеріальні активи.

21. Другий розділ активу балансу називається:

а) оборотні активи;

б) необоротні активи;

в) нематеріальні активи;

г) матеріальні активи.

22. Третій розділ активу балансу має назву:

а) оборотні активи;

б) необоротні активи;

в) витрати майбутніх періодів;

г) доходи майбутніх періодів.

23. Знос основних засобів знаходить своє місце в балансі:

а) в активі з від'ємним значенням;

б) в активі;

- в) в пасиві;
- г) в пасиві з від'ємним значенням.

24. Перший розділ пасиву балансу називається:

- а) нерозподілені прибутки (непокриті збитки);
- б) власний капітал;
- в) забезпечення наступних виплат і платежів;
- г) довгострокові зобов'язання.

25. Другий розділ пасиву балансу називається:

- а) нерозподілені прибутки (непокриті збитки);
- б) власний капітал;
- в) забезпечення наступних виплат і платежів;
- г) довгострокові зобов'язання.

26. Третій розділ пасиву балансу має назву:

- а) нерозподілені прибутки (непокриті збитки);
- б) власний капітал;
- в) забезпечення наступних виплат і платежів;
- г) довгострокові зобов'язання.

27. Четвертий розділ пасиву балансу називається:

- а) доходи майбутніх періодів;
- б) поточні зобов'язання;
- в) забезпечення наступних виплат і платежів;
- г) довгострокові зобов'язання.

28 П'ятий розділ пасиву балансу має назву:

- а) доходи майбутніх періодів;
- б) поточні зобов'язання;
- в) забезпечення наступних виплат і платежів;
- г) довгострокові зобов'язання.

29. Векселі одержані є для підприємства:

- а) господарським засобом, що знаходить своє відображення в активі балансу;
- б) господарським засобом, що знаходить своє відображення в пасиві балансу;

- в) джерелом утворення господарських засобів підприємства, що знаходить своє відображення в пасиві балансу;
- г) борговою «розпискою» підприємства перед кредиторами.

30. Векселі видані є для підприємства:

- а) господарським засобом, що знаходить своє відображення в активі балансу;
- б) господарським засобом, що знаходить своє відображення в пасиві балансу;
- в) джерелом утворення господарських засобів підприємства, що знаходить своє відображення в пасиві балансу;
- г) борговою «розпискою» підприємства перед кредиторами.

ТЕМА 4 РАХУНКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС

Мета заняття: дослідити сутність та типи рахунків бухгалтерського обліку, набути практичні навички занесення інформації на рахунки, засвоїти економічний зміст подвійного запису, навчитись складати кореспонденцію рахунків.

Основні терміни і поняття

Термін «дебет» – від латинської «deber» означає «бути винним». У бухгалтерському обліку цей термін є технічним позначенням лівої сторони рахунку.

Термін «кредит» – від латинської «credere» означає «вірити». Є технічним позначенням правої сторони рахунку.

Термін «сальдо» – від італійської «saldo» означає розрахунок.

Термін «синтетичний» – від грецької «syntesis» – узагальнення, групування в єдине ціле окремих елементів.

Термін «аналітичний» походить від грецького «analysis» і означає розкладання цілого на складові частини.

Рахунки бухгалтерського обліку – це спосіб групування здійснюваних господарських операцій за економічно-однорідними ознаками з метою поточного відображення наявності і руху окремих видів господарських активів і джерел їх утворення, господарських процесів і їх результатів.

Подвійний запис – процес взаємопов'язаного відображення економічних явищ на рахунках бухгалтерського обліку. Операції на рахунках записуються двічі: один раз – на одному рахунку (в дебеті), а в інший – на другому рахунку (в кредиті).

Активними називаються рахунки, призначені для обліку стану та змін господарських активів.

Пасивними називаються рахунки, призначені для обліку стану та змін джерел утворення господарських активів.

Кореспонденція рахунків – порядок вираження взаємозв'язку рахунків, обумовлений економічним змістом господарських операцій. Кореспондуючими називаються рахунки, пов'язані між собою господарською операцією.

Оборот за дебетом та кредитом рахунку – підсумки записів всіх господарських операцій за дебетом чи кредитом рахунків за певний проміжок часу.

Синтетичні рахунки – рахунки, що призначені для обліку економічно однорідних груп засобів, джерел їх утворення і господарських процесів у грошовому вимірнику. Облік, що здійснюється за допомогою синтетичних рахунків, називається синтетичним.

Аналітичні рахунки – рахунки, що призначені для детального (докладного) відображення операцій, що обліковуються на синтетичних рахунках. Облік, що здійснюється за допомогою аналітичних рахунків, називається аналітичним.

Субрахунки – рахунки другого порядку, призначені для додаткового, проміжного групування даних про окремі об'єкти обліку в складі синтетичних рахунків.

План рахунків – систематизований перелік рахунків на яких реєструються і групуються всі факти фінансово-господарської діяльності в бухгалтерському обліку.

Класифікація рахунків – науково-обґрунтоване групування рахунків, тобто поділ рахунків на групи та підгрупи за однорідними істотними ознаками.

Питання для контролю знань

1. Дослідіть поняття бухгалтерських рахунків та їх призначення.
2. Що розуміють під будовою рахунку?
3. Які рахунки називаються активними, а які пасивними? Які відмінні ознаки активних і пасивних рахунків?
4. Дайте визначення та поясніть призначення синтетичних та аналітичних рахунків? У чому полягає взаємозв'язок синтетичного та аналітичного обліку?
5. Дайте визначення та поясніть призначення субрахунків? Наведіть приклади.
6. Дослідіть поняття та призначення Плану рахунків?
7. Дайте характеристику Плану рахунків.
8. Поясніть техніку запису господарських операцій на рахунках.
9. Поясніть порядок відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку.
10. Що називається простими і складними проводками? Наведіть приклади.
11. У чому полягає сутність та значення подвійного запису?
12. Поясніть сутність хронологічної і систематичної реєстрації господарських операцій в бухгалтерському обліку?

Нормативні акти

1. План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування : Наказ від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>
2. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

Література

1. Альбом бухгалтерських проводок / Андрусенко А., Мякота В., Онищенко Т. та ін.] – Х. : Видавничий будинок «Фактор», 2016. – 515 с. – (електронна книга, pdf)

2. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.

3. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська за заг. ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.

4. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)

Завдання

Завдання 1. На підставі наведених господарських ситуацій складіть бухгалтерські проводки, поясніть їх сутність:

- з поточного рахунку отримані гроші в касу підприємства;
- зараховано на поточний рахунок довгострокову позику банку;
- надійшли товари від постачальників;
- видано заробітну плату робітникам та службовцям з каси підприємства;
- частина чистого прибутку розподілена в резервний капітал;
- видано експедитору в підзвіт на господарські витрати готівкою;
- перераховано з поточного рахунку:
 - 1) заборгованість за позику банку;
 - 2) постачальникам за отримані послуги;
 - 3) податки до бюджету;
- зараховано на поточний рахунок аванс від покупця;
- надійшла з виробництва готова продукція на склад;
- перераховано аванс постачальнику.

Завдання 2. Використовуючи «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» здійснити класифікацію рахунків за структурою і призначенням. Групування рахунків надати за формою табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Класифікація рахунків за структурою та призначенням

Клас рахунків	Група рахунків	Підгрупа рахунків	Код та назва рахунка
Основні	Інвентарні	Активні	...
	Рахунки грошових засобів	Активні	...
	Рахунки капіталу	Пасивні	...
	Рахунки розрахунків	Активні	...
Пасивні		...	
Операційні	Розподільчі	Активні	...
		Пасивні	...
	Калькуляційні	Активні	...
	Порівняльні	Активні	...
Регулюючі	Контрактивні	Пасивні	...
	Контрпасивні	Активні	...
	Доповнюючі	Пасивні	...
Фінансово-результативні		Активні	...
		Пасивні	...
Забалансові			...

Завдання 3. На підставі нижченаведених даних про залишки господарських активів та джерел їх утворення на початок звітного періоду (табл. 4.2) та переліку господарських операцій на звітний період підприємства (табл. 4.3), необхідно:

- скласти вступний баланс;
- відкрити відповідні бухгалтерські рахунки;
- відобразити на рахунках бухгалтерського обліку зміни які відбулися під дією господарських операцій;
- скласти заключний баланс.

Таблиця 4.2

Залишки господарських активів та джерелі їх утворення підприємства станом на 01.01.20_р.

Перелік господарських активів та джерел їх утворення	Сума, грн.
1	2
Основні засоби	1606210
Готова продукція	32976
Будівельні матеріали	2240
Зареєстрований капітал	1182605

1	2
Знос (амортизація) основних засобів	315203
Матеріали	10692
Короткострокові позики банку	12745
Нафтопродукти	5730
Заборгованість з оплати праці	178808
Запасні частини	15381
Заборгованість покупців за продукцію	89408
Заборгованість перед кредиторами	5604
Резервний капітал	36500
Нематеріальні активи	28527
Незавершене виробництво	52111
Готівкові кошти у касі	213
Нерозподілений прибуток	220100
Грошові кошти на поточному рахунку в банку	105502
Заборгованість дебіторів	2480
Заборгованість підзвітних осіб	95

Таблиця 4.3

Перелік господарських операцій підприємства за звітний період

Перелік господарських операцій	Сума, грн.
1	2
1. Надійшли матеріали від постачальника	2300
2. Зараховані в касу грошові кошти, що надійшли з поточного рахунку на виплату заробітної плати	76500
3. Видана з каси підприємства заробітна плата працівникам	76000
4. Перераховані кошти з поточного рахунку в погашення кредиторської заборгованості установі	5000
5. Використані будівельні матеріали на ремонт майстерні	2240
6. Оприбуткована продукція	1200
7. Надійшли на поточний рахунок підприємства кошти від дебіторів	2480
8. Нарахована заробітна плата працівникам, зайнятим в ремонтній майстерні	2100
9. Нараховано єдиний соціальний внесок 22% від суми нарахованої заробітної плати (див. операцію 8) *	?
10. Перераховано кошти підрядникам за виконані роботи	1100
11. Нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва	1120

1	2
12. Нараховано єдиний соціальний внесок 22% від суми нарахованої заробітної плати (див. операцію 11)	?
13. Списується непридатний до використання автомобіль	2350
14. Списується нарахований знос автомобіля	1400
15. Оприбутковано товари, що надійшли від постачальника	1349
16. Списується сировина для виробництва основної продукції	2850
17. Придбані та зараховані на склад МШП	95

Примітка: * ставка може змінюватися згідно діючого законодавства

Завдання 4. На підставі нижче наведених даних (табл. 4.4–4.6):

- відкрити рахунки синтетичного та аналітичного обліку з підзвітними особами;
- відобразити на рахунках господарські операції;
- скласти баланс на кінець місяця.

Таблиця 4.4

Баланс підприємства на 1.01.20 _р.

Актив	Сума, грн.	Пасив	Сума, грн.
Основні засоби	352800	Зареєстрований капітал	373135
Матеріали	9263	Розрахунки з постачальниками	13800
Грошові кошти на поточному рахунку	31920	Заборгованість з оплати праці	7548
Готівкові кошти у касі підприємства	300		
Розрахунки з підзвітними особами	200		
Баланс	394483	Баланс	394483

Таблиця 4.5

**Дані аналітичного обліку по рахунку
«Розрахунки з підзвітними особами»**

ПІБ, посада	Сума, грн.	
	дебет	кредит
Коваленко І. П., менеджер	200,00	
Савченко Т. В., гол. бухгалтер	-	-

Журнал господарських операцій за січень місяць

№ з/п	Дата	Зміст операції	Сума, грн.
1	10.01	Надійшли в касу кошти з поточного рахунку на господарські потреби	350
2	10.01	Видано Коваленко І.П. під звіт кошти на господарські потреби	550
3	11.01	Затверджено звіт Коваленко І. П. про використання грошових коштів (придбано папір)	577,50
4	11.01	Повернуто Коваленко І. П. невикористану суму коштів	?
5	13.01	Отримані кошти в касу з поточного рахунку на відрядження	550
6	14.01	Видані кошти гол. бухгалтеру Савченко Т. В на відрядження	550
7	18.01	Затверджено звіт Савченко Т. В. про відрядження	585
8	18.01	Савченко Т. В. повернуто кошти згідно звіту	?

Тести до теми

1. Рахунок в бухгалтерському обліку:

- а) спосіб групування і руху грошових коштів;
- б) засіб зберігання грошей в банку;
- в) спосіб групування господарських операцій, що відбулися, за економічним змістом з метою відображення руху господарських засобів і джерел їх виникнення;
- г) відповідна комірка в балансі.

2. Рахунки є:

- а) методом бухгалтерського обліку;
- б) елементом методу бухгалтерського обліку;
- в) складовою частиною господарського обліку;
- г) відповіді немає серед зазначених вище.

3. План рахунків бухгалтерського обліку кількісно містить класів:

- а) 10;
- б) 20;

- в) 5;
- г) 9.

4. Призначення рахунків в бухгалтерському обліку:

- а) узагальнення окремих видів інформації за економічним змістом;
- б) зберігання інформації;
- в) зберігання господарських засобів та джерел їх формування;
- г) жодна відповідь не є вірною.

5. Дебет рахунку розташований на схемі:

- а) праворуч;
- б) ліворуч;
- в) по середині;
- г) зверху.

6. Подвійний запис:

- а) елемент методу бухгалтерського обліку, оснований на подвійному відображенні господарських засобів в результаті операцій на відповідних рахунках;
- б) система списання грошових коштів;
- в) система відображення грошових сум з обох боків рахунку;
- г) усі відповіді правильні.

7. Активні рахунки характеризуються наступними ознаками:

- а) збільшення за дебетом, зменшення за кредитом, залишки за дебетом;
- б) збільшення за кредитом, зменшення за дебетом, залишки за кредитом;
- в) інша відповідь.

8. I клас плану рахунків має назву:

- а) необоротні активи;
- б) грошові кошти і розрахунки;
- в) власний капітал;
- г) зобов'язання.

9. VII клас плану рахунків має назву:

- а) доходи і результати діяльності;
- б) витрати за елементами;

- в) витрати діяльності;
- г) капітал.

10. VIII клас плану рахунків має назву:

- а) запаси;
- б) витрати за елементами;
- в) необоротні активи;
- г) грошові кошти.

11 План рахунків – це:

а) перелік рахунків, що відображає систематизоване групування необхідної інформації про всебічну господарську діяльність підприємств для здійснення управління, контролю узагальнення і аналізу

б) відповідна форма бухгалтерського обліку, що відображає фінансовий стан підприємства, суми його активів і пасивів на конкретну дату

в) спеціальний прийом, що дає змогу здійснювати економічне групування господарських засобів і джерел їх утворення

г) форма звітності про рух коштів за однорідною інформацією про активи і пасиви

12. Сальдо – це:

а) залишок на рахунку, який переходить в наступний звітний період з попереднього, буває початкове і кінцеве;

б) залишок коштів на майнових рахунках, що є підставою для відкриття відповідного рахунку бухгалтерського обліку;

в) елемент фінансової звітності, що містить залишок коштів на відповідному рахунку;

г) інформація про залишок коштів, відображена у балансі (форма №1).

13. II клас плану рахунків має назву:

- а) грошові кошти та їх еквіваленти;
- б) витрати за елементами;
- в) збалансований рахунок;
- г) необоротні активи;
- д) запаси.

14. VI клас плану рахунків має назву:

- а) витрати діяльності;
- б) поточні зобов'язання;
- в) довгострокові зобов'язання;
- г) позабалансові рахунки.

15. Визначити тип господарської операції: відвантажена готова продукція покупцям (Дт 361 Кт 701):

- а) 1 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу збільшується);
- б) 2 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу зменшується);
- в) 3 тип (зміни відбуваються лише в активі – валюта балансу не змінюється);
- г) 4 тип (зміни відбуваються лише у пасиві – валюта балансу не змінюється).

16. Визначити тип господарської операції: з поточного рахунку перераховані кошти в погашення заборгованості перед постачальниками:

- а) 1 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу збільшується);
- б) 2 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу зменшується);
- в) 3 тип (зміни відбуваються лише в активі – валюта балансу не змінюється);
- г) 4 тип (зміни відбуваються лише у пасиві – валюта балансу не змінюється).

17. Якому коду в плані рахунків відповідає «Розрахунки з підзвітними особами»?

- а) 371;
- б) 372;
- в) 375;
- г) 377.

18. Якому коду в плані рахунків відповідає «Транспортні засоби»?

- а) 102;
- б) 103;

- в) 104;
- г) 105.

19. Рахунок 83 називається:

- а) витрати від операційної діяльності;
- б) знос основних засобів;
- в) амортизація;
- г) витрати на оплату праці.

20. Рахунок 95 називається:

- а) витрати від операційної діяльності;
- б) знос основних засобів;
- в) фінансові витрати;
- г) витрати на оплату праці.

21. Який з нижченаведених рахунків є активним?

- а) 50;
- б) 60;
- в) 70;
- г) 80.

22. Який з нижченаведених рахунків є пасивним?

- а) 10;
- б) 20;
- в) 30;
- г) 40.

23. Який зміст цієї господарської операції: Дт 312 Кт 502?

- а) взято довгостроковий кредит банку в національній валюті;
- б) взято короткостроковий кредит в іноземній валюті;
- в) взято довгостроковий кредит в іноземній валюті;
- г) взято короткостроковий кредит в національній валюті.

24. Який зміст цієї господарської операції: Дт 651 Кт 311?

- а) сплачено єдиний соціальний внесок;
- б) нарахований податок на прибуток;
- в) нараховані претензії кредиторів;
- г) сплачено податок на прибуток.

25. Який зміст цієї господарської операції: Дт 23 Кт 203?

- а) сплачено єдиний соціальний внесок;
- б) оприбутковано паливо;
- в) списано на виробництво готової продукції паливо;
- г) сплачено вартість палива.

ТЕМА 5. КЛАСИФІКАЦІЯ РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Метою заняття є вивчення класифікації бухгалтерських рахунків.

Основні терміни і поняття

Під *класифікацією рахунків* розуміють групування рахунків бухгалтерського обліку за певними ознаками і встановлення загальних властивостей різних груп з метою їх вивчення і правильного застосування групування за певними однорідними ознаками.

Класифікація рахунків за економічним змістом встановлює, що саме обліковується на даному рахунку, які конкретно об'єкти відображаються на ньому залежно від їх економічного змісту в процесі господарської діяльності. Ця класифікація дає можливість визначити систему рахунків, що підлягають використанню на підприємствах тієї або іншої галузі.

Класифікація рахунків за призначенням і структурою показує, для чого, для одержання якої інформації призначені ті або інші рахунки та яка їхня структура, тобто зміст дебету, кредиту і характер залишку. Однакові за структурою рахунки можуть відображати різні за економічним змістом господарські засоби і процеси.

Основні рахунки – це рахунки бухгалтерського обліку, що використовуються для контролю за наявністю і змінами господарських засобів та джерел їх утворення.

Матеріальні рахунки призначені для обліку наявності і руху (надходження, використання) матеріальних ресурсів підприємства.

Рахунки власного капіталу – рахунки, що призначені для обліку джерел власних господарських засобів (активів). Вони показують форми їх створення і цільове призначення, а також зміни в процесі діяльності.

Розрахункові рахунки – рахунки для обліку і контролю за розрахунковими відносинами даного підприємства з іншими підприємствами, організаціями та особами. На цих рахунках відображається заборгованість, що виникає у процесі господарської діяльності підприємства, а також зміни цієї заборгованості.

Регулюючі рахунки – рахунки, які призначені для регулювання (уточнення) оцінки господарських засобів або джерел їх формування, які обліковуються на основних рахунках.

Доповнюючі регулюючі рахунки – це рахунки, які завжди збільшують суму залишку рахунка, що регулюється. Застосовуються вони в тих випадках, коли матеріальні цінності на основних рахунках відображаються в оцінці, меншій від фактичної вартості їх придбання (заготівлі).

Контрактивні регулюючі рахунки – рахунки, що уточнюють оцінку залишку на окремих рахунках матеріальних цінностей у тих випадках, коли ці цінності відображені в сумі, яка перевищує їх фактичну (реальну) вартість. Фактичну вартість об'єкта, що обліковується визначають вирахуванням із суми його залишку суми, відображеної на пасивному (контрактивному) регулюючому рахунку.

Регулюючі контрпасивні рахунки – це рахунки, які призначені для уточнення суми залишків окремих джерел засобів, облік яких ведеться на пасивних рахунках.

Операційні рахунки – рахунки, які призначені для обліку витрат, доходів і результатів діяльності підприємства. Ці рахунки мають велике значення, оскільки забезпечують інформацію про витрати і доходи по операційній діяльності та визначення фінансових результатів від цієї діяльності.

Збірно-розподільчі рахунки – рахунки, які призначені для обліку (попереднього збирання) накладних витрат, пов'язаних з організацією, обслуговуванням, управлінням цехами та іншими виробничими підрозділами основного і допоміжного виробництв з метою наступного розподілу їх між відповідними об'єктами.

Бюджетно-розподільчі рахунки – рахунки, що використовуються для розмежування витрат і доходів між суміжними звітними періодами (місяцями, кварталами, роками) з метою рівномірного

включення у затрати виробництва (обігу) або відображення в обліку одержаних доходів.

Калькуляційні рахунки – рахунки, за допомогою яких здійснюється облік сукупності витрат, пов'язаних з виробничим процесом, і визначення фактичної собівартості виготовленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг). Оскільки за даними цих рахунків складають калькуляцію (визначають собівартість), то самі рахунки одержали назву калькуляційних. Якість складання калькуляції значною мірою залежить від правильності обліку виробничих затрат на калькуляційних рахунках.

Номінальні рахунки (тимчасові) – рахунки призначені для узагальнення інформації про собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг, а також рахунки, призначені для обліку операційних витрат, які не включаються до собівартості. До номінальних рахунків належать також рахунки, призначені для узагальнення інформації про доходи від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, а також від надзвичайних подій:

Порівняльні рахунки – рахунки, призначені для обліку відповідних господарських процесів і виявлення результатів по них.

Фінансово-результатні рахунки – рахунки, за допомогою яких узагальнюється інформації про фінансові результати діяльності підприємства за звітний період.

Забалансові рахунки – рахунки, які призначені для обліку активів, які не належать даному підприємству, але тимчасово перебувають у його користуванні або на зберіганні.

Питання для контролю знань

1. Принципи класифікації бухгалтерських рахунків.
2. Класифікація рахунків за економічним змістом.
3. Класифікація рахунків за призначенням і структурою.
4. План рахунків бухгалтерського обліку, його характеристика і структура.

Нормативні акти

1. План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування : Наказ від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>

2. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

Література

1. Альбом бухгалтерських проводок / [Андрусенко А., Мякота В., Онищенко Т. та ін.] – Х. : Видавничий будинок «Фактор», 2016. – 515 с. – (електронна книга, pdf)

2. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за заг. ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.

3. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)

Завдання

Завдання 1. Підприємство придбало матеріали, купівельна вартість яких 250000 грн, транспортно-заготівельні, пов'язані з їх придбанням становили 35000 грн. Необхідно вказати який рахунок є регулюючим та визначити фактичну собівартість придбаних матеріалів.

Завдання 2. Первинна вартість основних засобів на звітну дату – 500000 грн, сума нарахованого зносу – 75000 грн. Необхідно визначити залишкову вартість основних засобів і вказати який рахунок є регулюючим.

Завдання 3. Визначити купівельну (реальну) вартість залишку товарів на звітну дату, використовуючи наступні дані:

Субрахунок «Товари в торгівлі»		Субрахунок «Торгова націнка»	
Д-т	К-т	Д-т	К-т
Сальдо – 600000			Сальдо – 120000
(продажна вартість товарів)	(–)		(торгова націнка)

Вказати, який рахунок є регулюючим і чому.

Завдання 4. У попередньому році підприємством з поточного рахунка перераховано за перший квартал звітного року на передплату періодичних видань (нормативно-довідкову літературу) в сумі 900 грн. У поточному році сума передплати (1/3) щомісячно протягом кварталу списана на адміністративні витрати. Необхідно схематично зобразити інформацію на рахунках бухгалтерського обліку, задіявши рахунки: «Рахунки в банках», «Витрати майбутніх періодів», «Адміністративні витрати». Визначити який із рахунків є регулюючим і чому.

Тести до теми

1. На розрахункових рахунках відображаються:

- а) заборгованість підприємства;
- б) фінансові результати;
- в) витрати;
- г) суми, на які зменшується залишок основного рахунка.

2. Призначені для обліку стану та руху господарських засобів та їх джерел:

- а) матеріальні рахунки,;
- б) рахунки;
- в) основні рахунки;
- г) активні розрахункові рахунки.

3. До матеріальних рахунків належать рахунки:

- а) «Готівка», «Рахунки в банках», «Інші кошти»;
- б) «Основні засоби», «Виробничі запаси», «Товари» та ін.;
- в) «Розрахунки з покупцями та замовниками», «Розрахунки з різними дебіторами» та ін.;
- г) «Зареєстрований капітал», «Додатковий капітал», «Резервний капітал», «Цільове фінансування і цільові надходження» та ін.

4. Рахунки, які застосовують для регулювання підсумків активних і пасивних основних рахунків називаються:

- а) розрахункові;
- б) регулюючі;
- в) контрарні;
- г) матеріальні.

5. Рахунок «Витрати майбутніх періодів» відносять:

- а) калькуляційних;
- б) регулюючих;
- в) звітнорозподільчих рахунків;
- г) контрпасивних.

6. Рахунки, призначені для відображення господарських процесів, тобто процесів постачання, виробництва і реалізації, а також результатів діяльності підприємства називаються:

- а) операційними рахунками;
- б) регулюючими рахунками;
- в) калькуляційними рахунками;
- г) розрахунковими.

7. Рахунки, які не маю самостійного значення, кожен із них розглядається в сукупності з основними рахунками, називаються:

- а) основними рахунками;
- б) результатними рахунками;
- в) регулюючими рахунками;
- г) калькуляційними рахунками.

8. Рахунок «Знос основних засобів» є:

- а) збірно-розподільчим;
- б) регулюючим рахунком;
- в) калькуляційним;
- г) грошовим рахунком.

9. До рахунку «Зареєстрований капітал» контрпасивними рахунками є:

- а) «Неоплачений капітал», «Вилучений капітал»;
- б) «Знос основних засобів»;
- в) «Прибуток, використаний у звітному періоді»;
- г) «Нематеріальні активи».

10. Рахунки «Адміністративні витрати» та «Витрати на збут» відносять до:

- а) збірно-розподільчих рахунків;
- б) калькуляційних рахунків;

- в) звітнорозподільчих рахунків;
- г) позабалансових рахунків.

11. Розрахункові рахунки призначені:

а) призначені для обліку наявності та руху цінностей, що не належать підприємству, але тимчасово перебувають у його користуванні, розпорядженні або на зберіганні, умовних прав і зобов'язань підприємства та ін.;

б) призначені для обліку витрат, пов'язаних із виробництвом продукції, виконанням робіт та наданням послуг з метою обрахування їх собівартості;

в) для обліку і контролю розрахункових відносин даного підприємства з іншими підприємствами й особами;

г) для виявлення результатів господарської діяльності підприємства шляхом порівняння валових доходів і валових витрат та визначення результату: прибутків чи збитків.

12. Рахунки, які не відображаються в балансі, а розміщуються за його підсумком називаються:

- а) основними;
- б) балансовими;
- в) позабалансовими.;
- г) регулюючими.

13. Рахунки: «Зареєстрований капітал», «Додатковий капітал», «Резервний капітал», «Цільове фінансування і цільові надходження» відносять до:

- а) регулюючих рахунків;
- б) матеріальних рахунків;
- в) рахунків капіталів;
- г) грошових рахунків.

14. Прикладом фінансово-результатних рахунків є рахунок:

- а) «Зареєстрований капітал»;
- б) «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»;
- в) «Знос основних засобів»;
- г) «Рахунки у банках».

15. Рахунок «Загальновиробничі витрати» відносять до:

- а) регулюючих;
- б) основних;
- в) калькуляційних;
- г) збірно-розподільчих.

16. Рахунки, які використовують для відображення та порівняння витрат і доходів це:

- а) калькуляційні;
- б) результатні рахунки;
- в) матеріальні рахунки;
- г) грошові.

17. Рахунки, які взаємно кореспондують між собою і за наявності сальдо відображаються в балансі називають:

- а) балансовими;
- б) контрактивними;
- в) позабалансовими;
- г) контрпасивними.

18. Звітнорозподільчі, або бюджетнорозподільчі, рахунки використовують:

а) для розмежування витрат і доходів між суміжними звітними періодами (місяцями, роками) з метою рівномірного включення витрат у затрати виробництва або відображення в обліку одержаних доходів;

б) для обліку наявності та руху (надходження і використання) матеріальних цінностей підприємства;

в) для обліку і контролю стану та руху власного капіталу та забезпечення зобов'язань;

г) для коригування (уточнення) показників основних рахунків і окремих статей балансу.

19. Рахунки: «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», «Розрахунки за податками і платежами», «Розрахунки за виплатами працівникам», «Розрахунки з учасниками», «Довгострокові позики», «Довгострокові векселі видані» та ін. називаються:

- а) регулюючими рахунками;
- б) операційними рахунками;

- в) активними розрахунковими рахунками;
- г) пасивними розрахунковими рахунками.

20. Контрпасивні рахунки призначені:

- а) призначені для обліку наявності та руху (надходження і використання) матеріальних цінностей підприємства.;
- б) для обліку сум, на які зменшується залишок основного рахунка, який стоїть у пасиві балансу, а самі є активними рахунками;
- в) для обліку сум, на які зменшується залишок основного рахунка, який стоїть в активі балансу, а самі є пасивними рахунками.;
- г) для обліку сум, на які зменшується залишок основного рахунка, який стоїть в активі балансу, а самі є пасивними рахунками.

ТЕМА 6

ДОКУМЕНТАЦІЯ, ОБЛІКОВІ РЕГІСТРИ ТА ФОРМИ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Метою заняття є вивчення документації як елемента методу бухгалтерського обліку та облікових реєстрів, їх структури, порядку їх заповнення. Ознайомлення з формами обліку та порядком організації обліку на підприємствах.

Основні терміни і поняття

Термін «документ» (від латинської documentum – зразок, свідоцтво, доказ), матеріальний об'єкт, який містить інформацію в зафіксованому вигляді і спеціально призначений для її передачі у часі і просторі. Носієм інформації може бути папір, фотоплівка, магнітофонна стрічка та ін.

Термін «реквізит» (від латинської requisitum, що означає «потрібне», «необхідне») – показники, які внесені в документ, становлять його зміст.

Бухгалтерський документ – письмовий доказ фактичного здійснення господарських операцій або письмовим розпорядженням на право її здійснення.

Документація – це спосіб первинного спостереження і відображення об'єктів бухгалтерського обліку, який забезпечує суцільне і безперервне спостереження за ними або сукупність бухгалтерських документів, що складаються на всі господарські операції.

Первинний документ – документ, який складається в момент здійснення господарської операції.

Документооборот – установлений порядок і рух у певні строки документів у процесі оперативного використання та бухгалтерського опрацювання їх від моменту складання або одержання від інших організацій до використання для бухгалтерських записів передачі в архів.

Обліковий реєстр – це спеціальна таблиця, призначена для відображення документально оформлених господарських операцій у системі рахунків, накопичення та зберігання облікової інформації.

Облікова реєстрація – це записи господарських операцій в облікових реєстрах.

Формою бухгалтерського обліку називається система, сполучення взаємопов'язаних різних видів облікових реєстрів встановленої форми і змісту, що забезпечує послідовність і обробку облікових даних. Форму обліку визначають кількість і зовнішня форма реєстрів хронологічного й систематичного, а також синтетичного й аналітичного обліку, структура реєстрів, послідовність і способи запису в них.

Меморіально-ордерна форма обліку – це форма обліку, при застосуванні якої кожний зведений первинний обліковий документ (наприклад, відомість нарахування заробітної плати) супроводжується випискою окремої довідки – меморіального ордера, у якому вказується кореспонденція рахунків. Меморіальні ордери записуються в реєстраційний журнал, на підставі якого надалі заповнюють Головну книгу. За даними Головної книги складається оборотна відомість по синтетичних рахунках. Її підсумки використовуються для складання балансу. Аналітичний облік здійснюється на картках за даними первинних документів.

Журнальна форма обліку – це форма обліку, при якій вхідна інформація з первинних облікових документів групується в накопичувальній відомості й після підрахунку підсумків переноситься у відповідні журнали-ордера, де формується вся інформація щодо синтетичних рахунків. Інформація, що відображається в Головній

книзі, використовується для складання бухгалтерського балансу й інших форм звітності. Журнали-ордери – це реєстри багатогранної форми, призначені для кредитових записів, того рахунку, операції якого обліковують у цьому журналі – ордері.

Автоматизована форма обліку – це форма обліку, при якій використовуються сучасні електронно-обчислювальні машини та відповідні програмні продукти. Єдність інформаційної бази й повний автоматизований технологічний процес забезпечуються за рахунок однократного введення інформації.

Питання для контролю знань

1. Розкрийте сутність поняття «документація».
2. Які реквізити є обов'язковими в документі? Поясніть поняття «уніфікація»?
3. Що означає перевірки документу за змістом, за формою і арифметичні?
4. Що означає розцінка документу, його групування та контронування?
5. Які складові графіку (плану) документообороту? Який порядок зберігання документів?
6. Як класифікуються реєстри бухгалтерського обліку? Які форми бухгалтерських реєстрів Ви знаєте? Дайте їх характеристику.
7. Які способи виправлення помилок існують в обліку? Охарактеризуйте їх. Які існують способи та техніка запису в облікові реєстри?
8. Назвіть особливості меморіально-ордерної форми обліку?
9. У чому полягає сутність журнально-ордерної та автоматизованої форм обліку?

Нормативні акти

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» : Наказ від 28.05.1999 р.

№ 137 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>

3. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ від 24.05.95 р. № 88 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

4. Про затвердження типових форм первинного обліку : Наказ від 29.12.1995 р. № 352 [Електронний ресурс] / Міністерство статистики України. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com/document/spart94/inx94063.htm>

5. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку : Наказ від 29.12.2000 р. № 356 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://egolovlikar.mcfr.ua/npd-doc.aspx?npmid=94&npid=21477>

6. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : Наказ від 25.06.2003 р. № 422 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://egolovlikar.mcfr.ua/npd-doc.aspx?npmid=94&npid=21478>

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.

2. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за заг. ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.

3. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)

4. Первинна документація // Все про бухгалтерський облік – всеукраїнська професійна газета [Електронний ресурс] – Режим доступу до газети : <http://vobu.ua/ukr/subscription/item/paper-complect-full>

Завдання

Завдання 1. На підставі вихідних даних, представлених у табл. 6.1, потрібно:

Таблиця 6.1

Вихідні дані

Зміст господарської операції	Реквізити прибуткових і видаткових касових ордерів													
	№ док.	Дата оформлення	Від кого отримано (кому видано)	№ кореспондуючого рахунка	Сума по варіантах, грн.									
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Надійшла виручка від реалізації автоквитків	521	02.09	Бойко І.А.	703	512	498,2	651,7	384,3	402,9	281,6	450	621,6	552,5	385
2. Надійшли кошти в касу від реалізації товарно-матеріальних цінностей	522	02.09	Іванова С.К.	701	154,6	206	184,2	165	191,6	249,2	123	301,4	232,1	185,4
3. Видані гроші підзвітним особам	473	02.09	Степанова А.А.	372	28,4	31,7	20,6	42,4	17,8	20,9	10	32,2	25	15
4. Надійшли кошти в відшкодування матеріального збитку	523	02.09	Глушко Р.В.	375	42,6	52,4	32,6	18	32	61,9	565	29,2	33,9	36
5. Надійшла виручка від реалізації автопослуг по замовленню	524	02.09	Сидоренко В.В.	403	1912,5	1738,9	2354,8	1224,3	1690,5	875,4	1525	2105,4	2052,5	1385

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
6. Повернуті в касу підзвітні суми	525	02.09	Макарова І.Н.	372	3,5	12,23	5,96	8,53	20,54	18,12	50	13,98	22,43	10,39
7. Видані гроші на оплату проживання в готелі працівникам на підставі представлених рахунків	474	02.09	Сидоров І.М.	372	59,8	42,5	65,3	80	73	53	63	85,5	71,9	50
8. Отримані гроші за проживання в гуртожитку підприємства	526	02.09	Мірошник Г.Н.	949	71,5	59,7	41,8	68,5	70,9	85,5	54,4	63,5	85,2	71,9
9. Видані витрати на відрядження	475	02.09	Петров Н.А.	372	43,8	51,9	42,2	58,4	49,3	61,6	55,4	72,6	64,3	48,6
10. Здана в банк виручка підприємства за реалізацію автоквитків	476	02.09	здана в банк	31	512	498,2	651,7	384,3	402,9	281,6	450	621,6	552,5	385
11. Повернуті позички, раніше видані працівникам	527	02.09	Жукова С.А.	377	60	90	80	60	70	50	80	70	90	80
12. Видана працівникам матеріальна допомога	477	02.09	Сушко В.Н.	661	55	68	73	62	59	54,5	68,5	71,5	80	52,5

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
13. Здана в банк виручка підприємства	478	02.09	здана в банк	311	2045,6	1963	2482,5	1218,5	1875	1073,5	1658	2267	2203	1600
14. Надійшла виручка за реалізацію автоквитків	528	03.09	Бойко І.А.	703	425	510	384,9	481,7	528,9	456,8	513,4	485,3	500,5	384,9
15. Видані позички працівникам	479	03.09	Лукін Л.М.	377	70	58	65	73	53	68	80	60	71	59
16. Отримані гроші з банку на виплату заробітної плати по грошовому чеку	529	03.09	Дрозд С.І.	311	8828,4	9156,7	8535,4	8710,4	7539,4	9286,4	8007,9	7745,9	8590,4	8916,4
17. Виплатили заробітну плату працівникам	480	03.09	Мащенко В.Т.	661	8519,7	8996,3	8051,4	8354,9	7201,7	8592	7456,1	7351,8	8066,9	8581,1
18. Виплатили заробітну плату за попередні місяці	481	03.09	Михайленко В.Т.	661	206,5	98,1	232,7	300,3	284,8	451,6	352,7	219,9	316,6	182,7
19. Виплатили депоновану заробітну плату	482	03.09	Мащенко С.А.	662	65,3	43	142,9	22	32,3	151,6	123,9	135,6	171,6	101,9
20. Надійшла виручка з їдальні підприємства	530	03.09	Глушко Р.В.	719	386,6	285,3	338,9	350	412,6	298,4	190	259,3	326,9	301,5

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
21. Отримана виручка від реалізації обладнання за готівку	531	03.09	Іванова С.К.	702	191	200,5	232	213,7	172	210	183	321,5	256	185
22. Здана в банк виручка від реалізації автоквитків	483	03.09	здана в банк	311	425	510	384,9	481,7	528,9	456,8	513,4	485,3	500,5	384,9
23. Здана в банк виручка підприємства	484	03.09	здана в банк	311	507	428	506	491	532	440	293	521	512	427
24. Здана в банк депонована заробітна плата	485	03.09	здана в банк	311	36,9	19,3	108,3	33,2	20,7	91,2	75,2	38,6	35,3	50,6
25. Надійшла виручка за реалізацію автоквитків	532	04.09	Бойко І.А.	703	451,9	306,8	375,1	400,8	350	427,5	384,7	349,2	290,5	383,2
26. Надійшла виручка від реалізації автопослуг	533	04.09	Сидоренко В.В.	703	1581,1	2066,9	1351,8	1456,1	1582	2201,7	1354,9	2051,4	1996,3	1519,7
27. Отримані гроші з банку на господарсько-операційні витрати	534	04.09	Дрозд С.І.	311	60	50	55	40	45	60	55	40	50	45
28. Видані з каси підзвітні суми	486	04.09	Мірошник Г.Н.	372	41,8	53	47,5	50,4	58,6	49,3	51,6	62,1	39,7	45,7

Закінчення табл. 6.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
29. Здана в банк виручка підприємства	487	04.09	здана в банк	311	1483	1913	1239	1294	1470	2095	1259	1889	1881	1412
30. Здана в банк виручка від реалізації автоквитків	488	04.09	здано в банк	311	451,9	306,8	375,1	400,8	350	427,5	384,7	349,2	290,5	338,2
31. Видані позички працівникам	489	04.09	Іванова С.К.	377	60	45	84	73	49	61	55	72	50	49
32. Видані грошові кошти підзвітним особам	490	04.09	Петров К.Н.	372	56,8	105,7	35,9	78,4	49,4	56,6	43,9	68,5	75,3	58,2

- дати характеристику приведених операцій по касі підприємства;
- заповнити в хронологічному порядку касову книгу;
- заповнити журнал 1 і відомості 1.1 за звітний період;
- заповнити лист головної книги по рахунку 30 «Готівка»;
- визначити вихідне сальдо по касі підприємства.

Порядок виконання завдання

1. Касову книгу представити у вигляді табл. 6.2:

Таблиця 6.2

Макет касової книги

№ документа	Від кого отримано (кому видано)	Номер кореспондуючого рахунка	Прибуток	Видаток
298	Залишок на початок дня Іваненко І. А.	377	32 X	X 155
...
	Всього за день		26152,1	26145,4
	Залишок на кінець дня		38,7	

2. При складанні касової книги врахувати, що залишок коштів у касі на початок дня складає 25 грн.

3. При заповненні журналу і відомості використовувати типові форми.

4. Головну книгу представити в наступному виді:

Головна книга 30 «Готівка».

Найменування рахунка

Місяць	<i>Обороти по дебету рахунків</i>								Всього по дебету	Всього по кредиту	Сальдо	
											Дебет	Кредит

5. Сальдо на кінець періоду визначається як сальдо на початок по дебету плюс оборот по дебету (кошти, що надійшли) мінус оборот по кредиту (кошти, що вибули).

Завдання 2. На підставі вихідних даних, представлених у табл. 6.3, необхідно:

- дати характеристику операцій по поточному рахунку підприємства;
- оформити журнал 1 і відомість 1.2 за звітний період;
- заповнити лист головної книги підприємства по рахунку 31 «Рахунки в банках»;
- визначити сальдо кінцеве по рахунку 31 «Рахунки в банках».

Порядок виконання завдання

1. При виконанні практичного завдання врахувати, що на початок місяця сальдо по рахунку 31 «Рахунки в банках» склало 1250 грн.

2. Журнал 1 і відомість 1.2 скласти за типовою формою.

3. Головну книгу оформити аналогічно попередньому завданню.

4. Сальдо кінцеве по рахунку 31 «Рахунки в банках» визначити за формулою:

$$\tilde{N}_{\hat{e}} = \tilde{N}_{\hat{i}} + \hat{I}_{\text{äò}} - \hat{I}_{\hat{e}\text{ò}},$$

де $\tilde{N}_{\hat{e}}$, $\tilde{N}_{\hat{i}}$ – відповідно, сальдо кінцеве і початкове;

$\hat{I}_{\text{äò}}$, $\hat{I}_{\hat{e}\text{ò}}$ – відповідно, оборот по дебету і по кредиту.

Тести до теми

1. Облікові реєстри:

- а) форма ведення бухгалтерського обліку;
- б) спеціальна таблиця, призначена для відображення господарських операцій для збереження і накопичення бухгалтерської інформації;
- в) бланки суворої звітності;
- г) журнали-ордери.

Таблиця 6.3

Вихідні дані

Зміст господарської операції	Дата виписки з банку	Кореспондуючий рахунок	Значення по варіантах, грн.									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Зарахована на поточний рахунок виручка за виконанні послуги	05.09	703	9650	3739	5287,3	3354,7	5582,2	4802,7	4458,3	2962	3855,5	6212,4
2. Зараховані на поточний рахунок грошові засоби від різних дебіторів	05.09	377	731,6	582,5	375,4	652,7	710	352,5	186,2	463,5	512,3	689,9
3. Оплачені рахунки постачальників	05.09	631	3958,2	3216,5	456,2	2976,5	5380,4	4066,6	3272,9	2479,1	3169,4	5731,3
4. Надійшла на поточний рахунок виручка з каси підприємства	05.09	301	1244,5	872,9	500	958,3	1169	751,1	850,5	693,2	583,9	735
5. Перераховано бюджету заборгованість по податку на додану вартість	05.09	641	116,37	102,56	145,39	83,71	44,52	169,52	247,98	98,51	140,3	212,52
6. Перераховано ЄСВ	05.09	652	52,18	61,52	71,39	42,52	82,54	68,97	65,39	47,29	51,2	85,41
7. Перерахована бюджету заборгованість по прибутковому податку	05.09	641	27,94	39,3	35,04	28,53	42,17	38,95	40,21	27,45	26,92	45,98

Продовження табл. 6.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
8. Перерахована заборгованість по єдиному соціальному внеску	05.09	653	4,86	6,95	6,23	4,22	7,06	5,86	5,37	5,54	7,69	7,56
9. На поточний рахунок надійшли кошти в оплату векселів замовників	05.09	341	410	385	528	332	523	458	415	269	355	612
10. Зарахована на поточний рахунок виручка від реалізації товарно-матеріальних цінностей	05.09	702	362	500	486,5	355	714	369	420	329,5	400	512
11. Зарахована на поточний рахунок попередня оплата від замовників	05.09	681	816,5	741,2	950	765	1040	920	800	650	712,5	1240
12. АТП оплатило векселя	05.09	621	152,9	364,3	285,1	305,6	227,5	280,9	214,1	365,4	198,7	478,5
13. АТП оплатило рахунки різних кредиторів	05.09	685	280,3	399,1	342,7	359,1	227,5	280,9	214,1	356,4	198,7	478,5
14. Зроблена попередня оплата постачальникам і підрядчикам	05.09	371	220	380	310	320	200	250	190	320	180	440
15. Отримані на поточний рахунок кошти від оплати чеків замовниками	05.09	331	1302,1	969,5	1726,3	2940	1901,7	859,3	1069,5	836,7	905	2174,8

Продовження табл. 6.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
16. Видали з поточного рахунку в касу грошові кошти на виплату заробітної плати	07.09	301	3420	2561	3251,4	1914,5	4120	3450	3214,3	1561,4	2590	4815,2
17. Зарахована на поточний рахунок виручка від реалізації автопослуг	07.09	703	4420	3840	5160	3380	5465	4830	4320	3000	3910	6340
18. Зараховані на поточний рахунок грошові засоби від різних дебіторів	07.09	577	1514	629	2294	2053	784	1048	1955	2044	1237	2410
19. АТП виставило акредитив	07.09	331	500	400	550	470	510	540	390	450	420	600
20. Оплачені рахунки постачальників	07.09	631	3270	1540	4205	3810	1530	2080	3570	4260	2510	4940
21. З каси підприємства повернута на поточний рахунок депонована заробітна плата	07.09	301	342,1	256,1	325,4	191,4	412	345	321,3	156,1	259	482,5
22. Оплачені рахунки різних кредиторів	07.09	685	385	183,9	462,5	408	179,3	232,1	389,5	472,4	283,3	516,2
23. Зарахована на поточний рахунок виручка від реалізації обладнання	07.09	702	465	721	354	330	840	740	952	387	561	894

Закінчення табл. 6.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
24. Відкликаний на поточний рахунок залишок невикористаного акредитива	10.09	331	100	80	110	94	102	108	78	90	84	120
25. Оплачені рахунки постачальників	10.09	631	2668	3130	3082	2747	2497	4272	3220	4114	3052	4511
26. Надійшла на поточний рахунок виручка за надані послуги	10.09	703	4164	4367	4877	3872	3311	5180	4542	5873	4560	6000
27. Зарахована на поточний рахунок попередня плата від замовників	10.09	681	260	310	140	330	640	280	190	320	450	700
28. Зараховані на поточний рахунок грошові кошти від різних дебіторів	10.09	377	674	904	835	979	865	902	940	726	969	1304
29. Оплачені рахунки інших кредиторів	10.09	685	562	735	618	730	712	783	826	602	813	1016,4
30. АТП оплатило видані їм векселя	10.09	621	384	510	485	513	456	528	481	384	510	425
31. На поточний рахунок з каси надійшла наявна виручка підприємства	10.09	301	384,9	552,3	621	450	281,6	402,9	384,2	651,7	498,2	512,1

2. *Бухгалтерська книга це:*

- а) спеціально розграфлений аркуш паперу міцно переплетений (зброшурований);
- б) картон спеціальної форми стандартних розмірів;
- в) реєстри багатографної форми, призначені для кредитових записів;
- г) усе вищенаведене.

3. *Для аналітичного обліку використовують:*

- а) книги;
- б) відомості;
- в) картку;
- г) усе вищенаведене.

4. *Спрощена форма обліку застосовується:*

- а) суб'єктами малого підприємництва;
- б) не застосовується взагалі;
- в) великими виробничими підприємствами;
- г) державними установами.

5. *У яких документах не дозволяється робити виправлення:*

- а) у документах, якими оформлені розрахунки з покупцями і замовниками;
- б) у фінансовій звітності;
- в) у документах, якими оформлені касові і банківські документи та операції з цінними паперами;
- г) у документах, якими оформлені фінансові результати.

6. *Хто несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві:*

- а) головний бухгалтер і керівник;
- б) власник (керівник) або уповноважений орган;
- в) керівник;
- г) головний бухгалтер.

7. *Бухгалтерський облік на підприємстві може здійснюватися:*

- а) головним бухгалтером;
- б) бухгалтерською службою, яка очолюється головним бухгалтером або спеціалізованою організацією, відповідним спеціалістом на договірних засадах;
- в) керівником (власником);
- г) усе вищенаведене.

8. *Складовими частинами плану організації бухгалтерського обліку є:*

- а) плани звітності;
- б) документація і документообіг;
- в) технічне оформлення обліку і його автоматизація;
- г) усе вищенаведене.

9. *Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться:*

- а) безперервно з дня реєстрації до ліквідації;
- б) з першого січня;
- в) з 1 числа місяця наступного після реєстрації;
- г) усе вище наведене.

10. *Значення документації в господарській діяльності полягає:*

- а) у використанні для обґрунтування облікових записів
- б) для попереднього та наступного контролю за доцільністю й законністю господарських операцій
- в) для додержання державної дисципліни
- г) усі відповіді вірні

11. *За призначенням документи поділяють:*

- а) розподільчі, виконавчі, первинні, зведені
- б) розподільчі, виконавчі, бухгалтерського оформлення, комбіновані
- в) розподільчі, виконавчі, разові, накопичувальні
- г) розподільчі, виконавчі, внутрішні і зовнішні

12. *Уніфікація документів це:*

- а) удосконалення існуючих форм документів
- б) установлення для бланків однотипних документів однакового розміру і форми
- в) однорідні за змістом і за певний період документи підібрати в пачки
- г) розробку єдиних форм документів для оформлення однотипних господарських документів

13. *Господарська операція – це:*

- а) підстава для зміни валюти балансу;
- б) зміна у складі активів (пасивів);
- в) факт переміщення матеріальних цінностей, виражений у грошових вимірниках;

г) усі відповіді правильні.

14. Облік на підприємстві ведеться:

- а) безперервно з моменту державної реєстрації суб'єкта господарювання;
- б) за бажанням керівництва підприємства;
- в) може взагалі не вестись;
- г) тільки по буднім дням згідно штатного розкладу.

ТЕМА 7. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Метою заняття є вивчення інвентаризації як елементу методу бухгалтерського.

Основні терміни і поняття

Інвентаризація – це елемент методу бухгалтерського обліку, що використовується для забезпечення відповідності облікових показників про стан та якість активів підприємства фактичній їх наявності та якості.

Питання для контролю знань

1. Розкрийте сутність поняття «інвентаризація».
2. У яких випадках проводиться інвентаризація?
3. Які види інвентаризації Ви знаєте?
4. Який порядок проведення та оформлення результатів інвентаризації?

Нормативні акти

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2 Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ від 02.09.2014 р. № 879 [Електронний ресурс] / Мінфін України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.

2. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за заг. ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.

3. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2001. – 266 с.

Завдання

Завдання 1. На підставі вихідних даних, представлених у табл. 7.2:

- виявити інвентаризаційні різниці;
- скласти інвентаризаційно-порівняльну відомість (табл. 7.1);
- зробити висновки про розбіжності фактичної наявності товарно-матеріальних цінностей з даними бухгалтерського обліку.

Таблиця 7.1

Інвентаризаційно-порівняльна відомість

№ з/п	Найменування товарно-матеріальних цінностей	Одиниці виміру	Ціна, грн.	Дані бухгалтерського обліку		Фактичні дані		Результат інвентаризації			
				кількість	сума, грн.	кількість	сума, грн.	надлишок		нестача	
								кількість	сума, грн.	кількість	сума, грн.
	Усього										

Таблиця 7.2

Вихідні дані

Найменування товарно-матеріальних цінностей	Од. вим.	Ціна, грн.	Кількість за варіантами																			
			Дані інвентаризаційного опису										Дані бухгалтерського обліку									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Шпилька	шт.	0,25	58	55	70	67	53	71	45	39	66	49	57	55	70	67	50	70	49	40	66	50
2. Штир підйомний	шт.	0,85	53	51	60	50	46	73	59	41	46	53	50	51	65	50	46	72	50	41	49	53
3. Заклепка	кг	0,45	1,5	1,5	2,2	4	2,9	3,8	4,9	6	3,9	2,4	1,5	1,4	2,2	4,3	2,9	4	4	5	3,9	2,4
4. Болт	шт.	0,108	50	65	69	70	75	78	63	71	72	70	52	65	69	70	75	78	63	70	72	70
5. Гайка	шт.	0,08	60	69	71	61	60	75	62	80	59	58	57	70	71	61	60	75	60	70	59	58
6. Втулка	шт.	0,054	30	45	43	40	43	49	50	38	49	43	30	30	40	40	43	40	50	40	49	43
7. Паливний фільтр	шт.	0,72	15	10	29	25	29	36	27	31	20	29	15	10	20	25	29	36	27	31	25	30
8. Шайба	шт.	0,05	40	60	67	64	69	68	70	79	54	56	50	60	67	62	69	60	75	79	50	60
9. Цвяхи	кг	1,5	15	25	20	21	20	19	18	26	29	23	15	25	20	21	20	19	19	20	27	20
10. Фреза	шт.	0,45	100	120	118	90	90	76	78	83	101	105	100	120	120	90	80	77	70	89	101	105
11. Лист сталевий	м ²	10-20	10	16	19	20	12	14	19	29	5	20	10	18	19	19	12	14	19	25	5	20
12. Лист мідний	м ²	30-40	15	14	10	5	15	18	17	16	26	18	15	14	10	5	15	17	10	16	25	17
13. Мастило технічне	шт.	0,95	2	5	7	5	2	3	1	4	3,5	9	2	5	7	5	2	3	0,9	4	3	9
14. Кислота сірчана	шт.	1,2	5	7	7	3	2,9	4,5	5	5,7	1,6	9	4,5	7	7	3	2,9	4	5	5,7	1,6	9
15. Фарба масляна	шт.	0,85	20	40	36	29	44	50	45	20	10	50	15	40	36	29	44	50	40	20	5	45

Тести до теми

1. Що відносять до елементів методу бухгалтерського обліку:

- а) баланс і звітність;
- б) документація, інвентаризація, калькуляція, оцінка;
- в) подвійний запас, система рахунків;
- г) усе вищенаведене.

2. Інвентаризація – це:

- а) співставлення бухгалтерських даних з фактичними, що проводиться щомісячно без відома керівника підприємства;
- б) перевірка, викликана запитом податкової інспекції в рамках позапланової перевірки;
- в) перевірка активів і зобов'язань підприємства, в ході якої зіставляються і документально підтверджуються їх фактична наявність, стан і оцінка;
- г) суцільна перевірка фінансової звітності головним бухгалтером підприємства.

3. Інвентаризація проводиться:

- а) обов'язково при певних обставинах (передача майна, ліквідація підприємства, реорганізація структурних підрозділів);
- б) з дозволу керівника і головного бухгалтера;
- в) за наказом головного бухгалтера;
- г) за бажанням директора та засновників підприємства будь-коли, проводиться бухгалтером.

4. Який зміст цієї господарської операції: Дт 23 Кт 203:

- а) сплачено збір до пенсійного фонду;
- б) оприбутковано паливо;
- в) списано на виробництво готової продукції паливо;
- г) сплачено вартість палива.

5. Який зміст цієї господарської операції: Дт 947 Кт 201:

- а) у результаті інвентаризації виявлено нестачу, винуватця не встановлено;
- б) нестача віднесена за рахунок матеріально відповідальної особи;

- в) внесена сума матеріально відповідальною особою до каси;
- г) правильної відповіді немає.

6. Який зміст цієї господарської операції: Дт 375 Кт 201?

- а) у результаті інвентаризації виявлено нестачу, винуватця не встановлено;
- б) віднесена нестача за рахунок матеріально відповідальної особи;
- в) матеріально відповідальною особою виявила нестачу сировини;
- г) правильної відповіді немає.

7. Нестачею називають:

- а) фактичний і бухгалтерський запис збігаються;
- б) фактичний залишок менше облікового;
- в) фактичний залишок більше облікового;
- г) правильної відповіді немає.

8. Проведення інвентаризації є обов'язковим:

- а) при передачі майна підприємства в оренду, при зміні матеріально відповідальної особи, у випадках ліквідації підприємства, при складанні річної бухгалтерської звітності, пожежі, при встановленні фактів крадіжок;
- б) при складанні річної бухгалтерської звітності;
- в) у період надходження грошових коштів;
- г) при складанні квартальної бухгалтерської звітності.

9. Перманентною називається інвентаризація:

- а) коли для перевірки обирають ті види матеріальних цінностей, по яких на момент перевірки в обліку є мінімальний залишок, а в натурі цей вид матеріальних цінностей відсутній;
- б) яка проводиться один раз у квартал;
- в) яка проводиться один раз у рік;
- г) усі відповіді не вірні.

10. Відповідальність за проведення інвентаризації несе:

- а) керівник;
- б) головний бухгалтер і керівник;
- в) керівники підрозділів;
- г) матеріально відповідальна особа.

ТЕМА 8

ВАРТІСНЕ ВИМІРЮВАННЯ ОБ'ЄКТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ОЦІНЮВАННЯ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ

Метою заняття є дослідження сутності оцінювання і калькулювання, розглянути їх принципи, види та об'єкти обліку.

Основні терміни і поняття

Оцінка – це спосіб вираження господарських активів, джерел їх утворення, господарських процесів у грошовому вимірнику.

Калькуляція – це спосіб визначення собівартості в грошовій оцінці певних об'єктів (придбаних або виготовлених матеріальних цінностей, виготовленої або реалізованої продукції, виконаних робіт, послуг).

Об'єкти калькуляції – це окремі види продукції, отримані від окремих виробництв.

Об'єкти обліку витрат – це окремі види виробництв.

Питання для контролю знань

1. Поясніть навіщо потрібна оцінка і калькуляція?
2. Поясніть принципи реальності і єдності оцінки.
3. Як оцінюються окремі види господарських активів?
4. Назвіть та поясніть види собівартості.
5. Які методи калькулювання Ви знаєте? Поясніть їх.

Нормативні акти

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

2. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ від 9.07.2007 р. № 373 [Електронний ресурс] / Міністерство промислової політики України. – Режим доступу : <http://www.interbuh.com.ua/ru/documents/oneregulations/1932>

Література

1. Альбом бухгалтерських проводок / [Андрусенко А., Мякота В., Онищенко Т. та ін.] – Х. : Видавничий будинок «Фактор», 2016. – 515 с. – (електронна книга, pdf)
2. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.
3. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.
4. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)
5. Сахарцева І. І. Бухгалтерський облік : навч. посіб. [з виконання практичних завдань] / І. І. Сахарцева , Г. А. Семенов, Г. М. Бескоста ; за ред. І. І. Сахарцевої. – К. : Кондор, 2005. – 556 с.

Завдання

Підприємство виробляє шафи. Необхідно скласти бухгалтерські проводки та визначити фактичну собівартість 5 шаф. На їх виробництво було використано пиломатеріалів на суму 12500 грн, фарби та лаку – на 1200 грн. Вартість використаної виробничими майстернями тепла та електроенергії склала 1500 грн. Нарахована заробітна плата працівникам майстерень у сумі 50000 грн. і соціальний внесок (ЄВС) (37% від суми нарахованої оплати праці). Нарахована амортизація станків у розмірі 1250 грн. З виробництва на склад відпущена готова продукція на суму 65000 грн.

Тести до теми

1. Калькуляція – це:

а) спосіб групування витрат і визначення собівартості готової продукції, виконаних робіт, наданих послуг, придбаних матеріальних цінностей;

б) перевірка активів і зобов'язань підприємства, в ході якої зіставляються і документально підтверджуються їх фактична наявність, стан і оцінка;

в) спосіб первинного відображення об'єктів бухгалтерського обліку, шляхом їх документального оформлення;

г) спосіб визначення собівартості реалізації як метод бухгалтерського обліку.

2. Основним вимірником у бухгалтерському обліку є:

а) натуральний;

б) умовно-натуральний;

в) грошовий;

г) трудовий.

3. В Україні облік господарських процесів ведеться:

а) в національній валюті;

б) в умовно-натуральних вимірниках з приведенням за допомогою коефіцієнтів;

в) у будь-яких вимірниках;

г) у грошовому, натуральному та трудовому вимірниках.

4. Бухгалтерський облік ведеться:

а) безперервно з моменту державної реєстрації суб'єкта господарювання;

б) за бажанням керівництва підприємства;

в) може взагалі не вестись;

г) тільки по буднім дням згідно штатного розкладу.

5. Молоко, мило, мука – це:

а) об'єкти обліку витрат;

б) об'єкти калькуляції;

в) усі відповіді вірні;

г) усі відповіді не вірні.

6. Собівартість називається фактичною:

а) якщо вона обчислюється за фактичними даними;

б) якщо вона обчислюється за плановими витратами та обсягом виробництва продукції;

в) якщо вона включає витрати, пов'язані лише з виробництвом даної продукції;

г) якщо включає фактичні витрати плюс поза виробничі витрати.

7. Який метод калькулювання використовується у даній ситуації: «Пошив спеціального одягу для працівників»:

- а) прямого визначення;
- б) замовний;
- в) по передільний;
- г) замовний та по передільний.

8. Яка проводка відповідає господарській операції: «Використанні матеріали у виробництві»:

- а) Дт 91 Кт 201;
- б) Дт 201 Кт 23;
- в) Дт 92 Кт 201;
- г) Дт 23 Кт 201.

9. Планова собівартість це:

- а) якщо вона включає витрати, пов'язані лише з виробництвом даної продукції;
- б) якщо включає фактичні витрати плюс поза виробничі витрати;
- в) якщо вона обчислюється за плановими витратами та обсягом виробництва продукції;
- г) якщо вона обчислюється за фактичними даними.

10. Які об'єкти не підлягають оцінці:

- а) посівні площі;
- б) автомобілі;
- в) комп'ютери;
- г) офісні приміщення.

ТЕМА 9

ОБЛІКОВА РЕЄСТРАЦІЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Метою заняття є вивчення облікової реєстрації та узагальнення даних бухгалтерського обліку.

Основні терміни і поняття

Обліковою реєстрацією називаються записи господарських операцій у бухгалтерських регістрах.

Прості записи – це записи, які здійснюються тільки в одному примірнику (реєстрі), наприклад, меморіальному ордері, Журналі-ордері тощо.

Копіювальні записи – записи, що застосовують у тому випадку, коли необхідно мати копію запису. Копіювальні записи можуть вестися в ручному чи машинному (автоматичному) режимах.

Закриття облікових реєстрів – процедура, що включає підрахунки підсумків за дебетом і кредитом та сальдо за кожним синтетичним і аналітичним рахунком.

Узагальнення даних бухгалтерського обліку – відображення господарських операцій за синтетичними та аналітичними рахунками.

Оборотні відомості – поточне узагальнення змін, що відбуваються у складі господарських засобів і їх джерел. Оборотні відомості є способом, узагальнення оборотів і залишків за звітний період (місяць), а також засобом взаємозв'язку між балансом, і рахунками, що має важливе значення для контролю правильності облікових записів.

Шахова оборотна відомість – відомість у якій обороти за кожним рахунком деталізуються відповідно до кореспонденції.

Питання для контролю знань

1. Де саме здійснюється реєстрація господарських операцій?
2. Дайте характеристику облікових реєстрів?
3. Назвіть причини виникнення помилок в бухгалтерських реєстрах, та методи їх виправлення.
4. Як перевірити правильність складення шахової та сальдової відомостей?

Нормативні акти

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Методичні рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : Наказ від 29.12.2000 р. № 356 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://egolovlikar.mcfra.gov.ua/npd-doc.aspx?npmid=94&npid=21477>

3. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ від 24.05.95 р. № 88 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.

2. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за заг. ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.

3. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)

Завдання

Завдання 1. На склад підприємства за документом надійшли товарно-матеріальні цінності (малоцінні та швидкозношувані предмети) на суму 18000 грн, які помилково були відображені у складі виробничих запасів. Необхідно скласти бухгалтерські проведення та виправити помилку, зроблену бухгалтером.

Завдання 2. На підставі накладної для потреб виробництва відпущено зі складу цементу на суму 12000 грн. При цьому було зроблено бухгалтерську проводку:

Д-т 23 «Виробництво»

К-т 20 «Виробничі запаси» 12000 грн.

Пізніше було виявлено, що відпущений цемент М-500 оцінено за вартістю цементу М-400. Справжня його вартість становила 16000 грн. Отже, допущено помилку на суму 4000 грн. Необхідно скласти бухгалтерські проведення та виправити помилку, зроблену бухгалтером.

Завдання 3. На підставі наведених даних необхідно:

– за журналом господарських операцій (табл. 9.1) скласти кореспонденцію рахунків;

- використовуючи дані таблиць 9.1, 9.2 відкрити бухгалтерські рахунки та відобразити зміни, які відбулися на рахунках під дією господарських операцій;
- підрахувати на рахунках суми оборотів за дебетом і кредитом та визначити кінцеве сальдо, скласти оборотну відомість (табл. 9.3);
- скласти заключний баланс.

Таблиця 9.1

Зміст господарських операцій

Зміст господарської операції	Сума, грн.
1. Придбано в кредит легковий автомобіль	80000
2. Виплачено аванс готівкою фірмі «Клас»	10000
3. Сплачено грошові кошти з поточного рахунку за товари	10150
4. Надійшли в касу підприємства грошові кошти	5000
5. Придбана сировина у постачальника	900
6. Придбано у постачальника товари за кредитні ресурси	20020
7. Власник вилучив готівкою на свої потреби за рахунок майбутніх дивідендів	1000
8. Сплачено кредитору з поточного рахунку	1950

Таблиця 9.2

Баланс підприємства на 1.05.20 _р.

Актив	Сума, грн.	Пасив	Сума, грн.
Основні засоби	310000	Зареєстрований капітал	120000
Виробничі запаси	60000	Короткострокові позики	160000
Виробництво	19000	Розрахунки з оплати праці	45000
Готівка в касі	1000	Нерозподілені прибутки	255000
Рахунки у банку	190000		
Баланс	580000	Баланс	580000

Оборотна відомість по синтетичним рахункам

№ з/п	Код і назва рахунка	Сальдо початкове		Обороти за місяць		Сальдо кінцеве	
		Дт	Кт	Дт	Кт	Дт	Кт
1							
2							

Тести до теми

1. Помилки в реєстрах за минулий період виправляються:

- а) коректурним способом;
- б) не виправляються;
- в) «червоне сторно»;
- г) методом до проводок.

2. Документація – це:

- а) спосіб реєстрації даних на рахунках бухгалтерського обліку;
- б) спосіб узагальнення інформації з рахунків обліку;
- в) спосіб первинного відображення об'єктів бухгалтерського обліку, шляхом їх документального оформлення;
- г) спосіб вторинного відображення об'єктів обліку, з використання первинних документів.

3. Облікові реєстри:

- а) форма ведення бухгалтерського обліку;
- б) спеціальна таблиця, призначена для відображення господарських операцій для збереження і накопичення бухгалтерської інформації;
- в) бланки суворої звітності;
- г) журнали-ордери.

4. Бухгалтерська книга це:

- а) спеціально розграфлений аркуш паперу міцно переплетений (зброшурований);
- б) картон спеціальної форми стандартних розмірів;
- в) реєстри багатографної форми, призначені для кредитових записів;
- г) усе вищенаведене.

5. Помилки в регістрах за минулий період виправляються:

- а) коректурним способом;
- б) не виправляються;
- в) «червоне сторно»;
- г) методом до проводок.

6. Для аналітичного обліку використовують:

- а) книги;
- б) відомості;
- в) картку;
- г) усе вищенаведене.

7. Господарські операції в облікові регістри записують тільки на підставі:

- а) належно оформлених і опрацьованих документів;
- б) даних за синтетичними рахунками;
- в) даних за аналітичними рахунками;
- г) балансу.

8. Відповідальність за правильність реєстрації інформації в облікових регістрах несуть:

- а) головний бухгалтер та керівник підприємства;
- б) керівник підприємства;
- в) особи, які склали та підписали ці регістри відповідно до службових обов'язків кожного працівника;
- г) усе вищенаведене.

9. Облікові регістри, в яких записи здійснюють у календарній послідовності відповідно до часу здійснення і оформлення господарської операції називають:

- а) систематичні ;
- б) хронологічними ;
- в) комбіновані;
- г) систематичні і комбіновані.

10 Характерною особливістю оборотної відомості є те, що вона містить:

- а) кореспонденцію рахунків та суми;
- б) кореспонденцію рахунків;
- в) три пари однакових підсумків;
- г) усе вищенаведене.

ОБЛІК ОСНОВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ

ТЕМА 10 ОБЛІК ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА, ФОРМУВАННЯ ТА ЗМІНИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Метою заняття є оволодіння практичними навичками щодо обліку формування, змін та використання власного капіталу підприємства.

Основні терміни і поняття

Підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, зареєстрований компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому Господарським кодексом України та іншими законами. Головне завдання підприємства полягає в задоволенні потреб ринку в його продукції або послугах з метою одержання прибутку.

Власний капітал – це частина активів підприємства, яка залишається після вирахування його зобов'язань.

Зареєстрований капітал – юридично оформлена, офіційно об'явлена і належним чином зареєстрована частина внесків власників до капіталу підприємства.

Пайовий капітал – це сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його господарсько-фінансової діяльності.

Капітал у дооцінках – це сума дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід).

Додатковий капітал – це інший капітал, укладений учасниками товариства або одержаний у процесі господарської діяльності підприємства в наслідок дооцінки активів, безоплатного отримання необоротних активів, іншого додаткового капіталу.

Резервний капітал – це сума резервів, створений підприємством відповідно до діючого законодавства або статутних документів.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – це частина чистого прибутку, яка залишається у розпорядженні підприємства після виплати доходів власникам у вигляді дивідендів, формування резервного капіталу, поповнення статутного капіталу та використання на інші потреби. Непокритий збиток – це сума непокритого збитку звітного року та попередніх періодів.

Вилучений капітал – собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників, та зміни неоплаченого капіталу в результаті збільшення або зменшення дебіторської заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу підприємства. Вилучений капітал зменшує величину власного капіталу.

Неоплачений капітал – це сума заборгованості власників (учасників) за внесками до зареєстрованого (пайового) капіталу. Ця сума наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

Питання для контролю знань

1. Назвіть об'єкти обліку при створенні підприємства? Яка структура власного капіталу?
2. Який мінімальний розмір статутного капіталу різних видів товариств?
3. У чому полягають відмінності між видами капіталів?
4. Які рахунки бухгалтерського обліку призначені для обліку власного капіталу? Охарактеризуйте їх.
5. Які рахунки призначені для обліку змін у власному капіталі? Охарактеризуйте їх.

Нормативні акти

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ від 07.02.2013 р.

№ 73 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

2. Цивільний кодекс України : Кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ № 433 від 28.03.2013 р. [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/>

Література

1. Сопко В. В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів) / В. В. Сопко. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 312 с

2. Лень В. С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: навч. посіб. / В. С. Лень, В. В. Гливенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 608 с.

3. Панчук І. П. Проблеми обліку власного капіталу підприємства як об'єкта бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/5521/1/180.pdf/>.

Завдання

Завдання 1. Створити уявне підприємство, за наступними етапами:

- обґрунтування сфери діяльності підприємства;
- обґрунтування організаційно-правової форми власності підприємства (навести коротку характеристику форм власності й обґрунтувати вибір форми власності для підприємства, яке передбачається відкрити);
- перелік документів, необхідних для державної реєстрації підприємства;
- обґрунтування вибору закладу банку й відкриття тимчасового поточного рахунку;
- порядок формування статутного капіталу відповідно до діючого законодавства України. процедура передплати акцій при створенні відкритого акціонерного товариства;
- опис процедури реєстрації юридичної особи;

- постановка підприємства на облік в державних органах;
- опис процедур отримання дозволу на виготовлення штампа й печатки підприємства;
- нотаріальне оформлення лицьової картки, її реєстрація у закладі банку, відкриття постійного поточного рахунку, договірне регулювання взаємовідносин підприємства із закладом банку з розрахунково-касового обслуговування;
- створення вступного сальдового бухгалтерського балансу;
- відображення господарчих операцій, пов'язаних із складанням вступного балансу.

Завдання 2. Засновники ПАТ зареєстрували випуск акцій на суму 1000000 грн. (1000 акцій за номінальною вартістю 1000 грн.). Емісійна вартість акцій – 110 грн. за 1 акцію. До дня скликання установчих зборів внесено 77% вартості акцій, з них: коштами – 40%, основними засобами – 10%, нематеріальними активами – 7%, ТМЦ – 20%. Скласти журнал господарських ситуацій та відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку.

Тести до теми

1. Сальдо рахунку 46 «Неоплачений капітал»:

- а) збільшує суму дебіторської заборгованості підприємства;
- б) вираховується при визначенні підсумкової суми власного капіталу підприємства;
- в) додається при визначенні суми власного капіталу підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

2. Розподіляючи прибуток, акціонерне товариство в Україні повинне створити резервний (страховий) капітал, у розмірі передбаченому його установчими документами, але не менше ніж:

- а) 25 % від розміру статутного капіталу;
- б) 10 % від розміру статутного капіталу;
- в) 5 % від розміру статутного капіталу;
- г) 5 % чистого прибутку.

3. Викуп товариством акцій власного випуску означає:

- а) скорочення числа випущених товариством акцій;
- б) зменшення кількості акцій товариства в обігу;

- в) зменшення статутного капіталу;
- г) немає правильної відповіді.

4. Яким записом відображаються в обліку внески засновників нематеріальними активами до статутного капіталу:

- а) Дт 10 Кт 46;
- б) Дт 46 Кт 40;
- в) Дт 30 Кт 46;
- г) Дт 12Кт 46

5. Власний капітал – це:

- а) частина в активах підприємства, що залишається після вираховування його зобов'язань;
- б) сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, що передбачена установчими документами;
- в) джерело власних активів підприємства;
- г) зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства.

6. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... – сума прибутку, яка реінвестована у підприємство»:

- а) фінансовий результат;
- б) нерозподілений прибуток;
- в) резервний капітал;
- г) пайовий капітал.

7. Шляхи створення власного капіталу:

- а) придбання або безоплатне одержання;
- б) внесення власниками;
- в) накопичення;
- г) внесення власниками та накопичення.

8. Для обліку та узагальнення інформації про стан та рух зареєстрованого (пайового) капіталу призначено рахунок:

- а) 42;
- б) 40;
- в) 41;
- г) 20.

9. Аналітичний облік власного капіталу ведеться за:

- а) видами власного капіталу;
- б) видами їх призначення та джерелами надходження;
- в) напрямками формування та використання;
- г) власниками.

10. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено розмір статутного капіталу, зафіксованого в засновницьких документах»:

- а) Дт 46 Кт 40;
- б) Дт 40 Кт 46;
- в) Дт 41 Кт 40;
- г) Дт 22 Кт 46.

ТЕМА 11

ОБЛІК ПРОЦЕСУ ПРИДБАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Метою заняття є дослідження сутності та особливостей обліку процесу постачання та використання активів підприємства.

Основні терміни і поняття

Активи – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому.

Процес постачання (придбання) – це сукупність операцій по забезпеченню підприємства основними та оборотними засобами виробництва, необхідними для здійснення господарської діяльності.

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість основних засобів чи нематеріальних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) основних засобів або нематеріальних активів.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів (еквівалентів грошових коштів) від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Питання для контролю знань

1. Назвіть об'єкти обліку в процесі постачання активів підприємства? Сформулюйте завдання обліку господарських процесів.
2. Який порядок формування первісної вартості необоротних активів і виробничих запасів?
3. У чому полягає сутність процесу придбання?

Нормативні акти

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

Література

1. Альбом бухгалтерських проводок / [Андрусенко А., Мякота В., Онищенко Т. та ін.] – Х. : Видавничий будинок «Фактор», 2016. – 515 с. – (електронна книга, pdf)
2. Бугинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бугинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.
3. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.
4. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)
5. Сахарцева І. І. Бухгалтерський облік : навч. посіб. [з виконання практичних завдань] / І. І. Сахарцева, Г. А. Семенов, Г. М. Бескоста ; за ред. І. І. Сахарцевої. – К. : Кондор, 2005. – 556 с.

Завдання

Завдання 1.

1. Використовуючи дані табл. 11.1, складіть баланс підприємства станом на 01.01.20__ р, на підставі якого відкрийте синтетичні рахунки.

2. На підставі даних, наведених в табл. 11.2, відкрийте аналітичні рахунки до синтетичного рахунку 20 «Виробничі запаси» субрахунок 1 «Сировина і матеріали», для чого накреслить в робочому зошиті необхідну кількість макетів рахунків бухгалтерського обліку.

Таблиця 11.1

Вихідні дані

№ з/ч	Перелік господарських активів та джерел їх утворення	Сума, грн.
1	Основні засоби:	
	первісна вартість	474740
	знос	100040
	залишкова вартість	374700
2	Короткострокові позички банків	7100
3	Розрахунки з оплати праці	17800
4	Гроші в касі підприємства	170
5	Гроші на поточному рахунку	117800
6	Незавершене виробництво	38450
7	Розрахунки з підзвітними особами	120
8	Статутний капітал	540300
9	Матеріали	10630
10	Розрахунки з постачальниками і підрядчиками	870
11	Розрахунки з кредиторами	7200
12	Готова продукція	31400

Таблиця 11.2

**Відомість залишків матеріалів на синтетичному рахунку
20 «Виробничі запаси» субрахунок 1 «Сировина і матеріали»
станом на 01.02.20__ р.**

Аналітичні рахунки	Сальдо	
	Кількість (одиниць)	Сума, грн.
Матеріали «А» (ціна 20,00 грн.)	250	5000,00
Матеріали «В» (ціна 10,00 грн.)	463	4630,00
Матеріали «С» (ціна 25,00 грн.)	40	1000,00
Разом	-	10630,00

3. На підставі нижченазваних господарських операцій за лютий 20__ р. на підприємстві (табл. 11.3), складіть бухгалтерські проводки і запишіть їх до «Журналу реєстрації господарських операцій», після чого запишіть (рознесіть) їх на синтетичні та аналітичні рахунки. Для відображення господарських операцій, пов'язаних з придбанням матеріалів «А», «В», «С», необхідно відкрити аналітичні рахунки «Придбання матеріалу «А», «Придбання матеріалу «В», «Придбання матеріалу «С» до синтетичного рахунку 20 «Виробничі запаси», субрахунок 1 «Сировина і матеріали», для чого накреслить в робочому зошиті необхідну кількість макетів рахунків бухгалтерського обліку.

Визначте собівартість закуплених матеріалів «А», «В» «С» та оприбуткуйте їх за фактичною собівартістю.

Таблиця 11.3

**Перелік та зміст господарських операцій підприємства
за лютий 20__ р.**

№ з/ч	Зміст господарських операцій	Сума, грн.
1	До господарства надійшли від постачальника (розрахунки не проведені):	
	а) матеріали «А» - 100 од., ціна 25,00 грн.	2500,00
	б) матеріали «Б» - 50 од., ціна 20,00 грн.	1000,00
	в) матеріали «С» - 200 од., ціна 30,00 грн.	6000,00
	Разом:	9500,00
2	Нарахована заробітна плата працівникам за навантаження та розвантаження матеріалів:	
	«А»	40,00
	«В»	30,50
	«С»	50,40
3	Списуються послуги вантажного автотранспорту за доставку з господарство матеріалів:	
	«А»	35,00
	«В»	24,00
	«С»	38,00
4	Перераховано з поточного рахунку підприємства в погашення кредиторської заборгованості за матеріали	9500,00
5	Оприбутковані за фактичною собівартістю закуплені матеріали «А» (суму визначте)	?
	«В» (суму визначте)	
	«С» (суму визначте)	

4. Після заключення рахунків складіть баланс підприємства станом на 01.03.20__р., для чого в робочому зошиті накреслить макет балансу підприємства.

Завдання 2. З наведеного переліку витрат підприємства виберіть ті, що включаються до первісної вартості запасів:

- суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику;
- проценти за користування позиками;
- адміністративні витрати ;
- суми ввізного мита;
- суми, що сплачуються за інформаційні, посередницькі та інші подібні послуги, пов'язані з пошуком і придбанням запасів;
- понаднормові витрати і нестачі запасів, що виникли у процесі їхнього транспортування;
- суми, сплачені страховій організації за договором придбання запасів;
- затрати на заготівлю та вантажно-розвантажувальні роботи;
- витрати на збут;
- заробітна плата експедитора, що супроводжує запаси;
- податок на додатну вартість.

Тести до теми

1. Процес постачання є сукупністю операцій з:

- а) виготовлення продукції в результаті використання природних ресурсів, сировини, матеріалів, енергії, трудових ресурсів тощо;
- б) забезпечення суб'єкта господарювання матеріальними та не матеріальними активами, необхідними для виробництва;
- в) реалізації зайвої сировини і матеріалів покупцям.

2. Що з переліченого не утворює активи компанії?

- а) запаси;
- б) акціонерний капітал;
- в) заборгованість по заробітній платі;
- г) транспортні засоби.

3. Первісною вартістю запасів називається:

- а) сума фактичних витрат на їх придбання або виготовлення;
- б) сума майбутніх витрат на виготовлення запасів;
- в) витрати, які пов'язані з реалізацією та придбанням запасів.

4. Первісна вартість основних засобів при надходженні через придбання формується як:

а) ціна придбання за вирахуванням знижок, мита та інші податки, які не підлягають поверненню, а також інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;

б) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;

в) балансова вартість;

г) ринкова вартість на дату прийняття на баланс за вирахуванням сум нарахованого зносу за весь термін його фактичного використання.

5. Первісна вартість основних засобів при надходженні через створення формується як:

а) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;

б) ціна придбання за вирахуванням знижок, мита, інші податки, які не підлягають поверненню, та інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;

в) справедлива вартість переданого основного засобу, збільшена на суму грошових коштів, яка була створена в результаті обміну;

г) ринкова вартість на дату прийняття на баланс за вирахуванням сум нарахованого зносу за весь термін його фактичного використання.

6. Первісна вартість основних засобів при надходженні через обмін на неподібний об'єкт формується як:

а) ринкова вартість на дату прийняття на баланс за вирахуванням сум нарахованого зносу за весь термін його фактичного використання;

б) справедлива вартість переданого основного засобу, збільшена на суму грошових коштів, яка була створена в результаті обміну;

в) балансова вартість;

г) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу.

7. Первісна вартість основних засобів при надходженні через обмін на подібний об'єкт формується як:

а) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;

б) ринкова вартість на дату прийняття на баланс за вирахуванням сум нарахованого зносу за весь термін його фактичного використання;

в) балансова вартість;

г) ціна придбання за вирахуванням знижок, мита та інші податки, які не підлягають поверненню, а також інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання.

8. Первісна вартість основних засобів при надходженні через внесення до статутного капіталу та інші надходження формується як:

а) ринкова вартість на дату прийняття на баланс за вирахуванням сум нарахованого зносу за весь термін його фактичного використання;

б) справедлива вартість переданого основного засобу, збільшена на суму грошових коштів, яка була створена в результаті обміну;

в) ціна придбання за вирахуванням знижок, мита та інші податки, які не підлягають поверненню, а також інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;

г) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу.

9. До первинної вартості виробничих запасів не включаються:

а) понаднормові витрати і нестачі запасів;

б) проценти за користування позиками;

в) витрати на збут, загальновиробничі витрати тощо;

г) усі наведені вище варіанти правильні.

10. Джерелами надходження виробничих запасів є:

а) придбання;

б) внески до статутного капіталу, безоплатне одержання;

в) власне виготовлення, обмін;

г) усі наведені варіанти правильні.

ТЕМА 12

ОБЛІК ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ, ВИКОНАННЯ РОБІТ ТА ПОСЛУГ

Метою заняття є дослідження сутності та особливостей обліку процесу виробництва, виконання робіт та послуг; перевірка засвоєних студентами у процесі навчання знань.

Основні терміни і поняття

Процес виробництва – це сукупність операцій по виготовленню продукції.

Витрати виробництва – виражені в грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів на виробництво продукції.

Собівартість продукції – виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на виробництво та збут товарів, робіт, послуг.

Питання для контролю знань

1. Назвіть види виробництв, дайте їм характеристику.
2. У чому полягає сутність процесу виробництва? Сформулюйте завданнями обліку витрат.
3. Дайте характеристику рахунку 23?
4. Дайте перелік статей витрат виробництва? Охарактеризуйте їх.
5. Які рахунки бухгалтерського обліку приймають участь у формуванні собівартості продукції?

Нормативні акти

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

4. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності : Наказ від 22.05.2002 р. № 145 [Електронний ресурс] / Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com/big/text1380/pg1.htm>

Література

1. Альбом бухгалтерських проводок / [Андрусенко А., Мякота В., Онищенко Т. та ін.] – Х. : Видавничий будинок «Фактор», 2016. – 515 с. – (електронна книга, pdf)

2. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.

3. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.

4. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)

5. Сахарцева І. І. Бухгалтерський облік : навч. посіб. [з виконання практичних завдань] / І. І. Сахарцева, Г. А. Семенов, Г. М. Бескоста ; за ред. І. І. Сахарцевої. – К. : Кондор, 2005. – 556 с.

6. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Бутинець Ф. Ф., Бородкін О. С., Герасимович А. М. та ін.] ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – [7-ме вид., перероб. і доп.]. – Житомир : ПП «Рута», 2009. – 832 с.

Завдання

Завдання 1. Підприємство займається виробництвом меблів (стілці). На підставі наведених нижче операцій (табл. 12.1) необхідно скласти «Журнал реєстрації господарських операцій підприємства», в якому визначити кореспонденцію рахунків (по кожній

операції окремо); здійснити розрахунки по операціях там, де це необхідно. Відомо, що підприємство мало залишок незавершеного виробництва на початок місяця у сумі 12500 грн.

Таблиця 12.1

Вихідні дані на 01.05.20_ р.

Зміст господарської операції	Первинний документ	Сума, грн.
1	2	3
1. Від постачальника надійшли матеріали для виробничих потреб – деревина (оплата не проведена, без урахування ПДВ)	Накладна № 35 (від постачальників) рахунок-фактура, прибутковий ордер	10000
2. Відображена вартість навантажувально-розвантажувальних робіт при доставці деревини (оплата не проведена, без урахування ПДВ)	Акт виконаних робіт, рахунок	3000
3. Відображені витрати на оплату послуг із зберігання матеріалів при доставці їх сторонньою організацією (оплата не проведена, без урахування ПДВ)	Акт виконаних робіт, рахунок	500
4. Відображені витрати на відрядження експедитора	Звіт про використання коштів	808
5. Відображені витрати по нарахуванню заробітної плати експедитора	Відомість нарахування заробітної плати	500
6. Відображені нарахування на заробітну плату експедитора	Відомість нарахування зарплати	<i>визначити</i>
7. Визначити первинну вартість виробничих запасів	<i>розрахунок</i>	<i>визначити</i>
8. Вартість матеріалів за обліковими цінами		10000
9. Відпущені у виробництво за обліковими цінами матеріали (деревина) для виготовлення конкретного (одного) виду продукції	Лімітні, лімітно-забірні картки	10000
10. Списуються на собівартість продукції відхилення транспортно-заготівельних витрат (визначити середній відсоток (%) відхилень)	Розрахунок бухгалтерії	<i>визначити</i>
11. Нараховані витрати по оплаті праці працівників, зайнятих виготовленням конкретного виду продукції	Розрахунково-платіжна відомість	3000

Продовження табл. 12.1

1	2	3
12. Відображена в обліку сума обов'язкових нарахувань витрат на фонд оплати праці виробничих працівників, зайнятих виготовленням конкретного виду продукції	Розрахунково-платіжна відомість	визначити
13. Відображена сума амортизації устаткування, що використовується для випуску продукції (як виду загальновиробничих витрат)	Відомість нарахування зносу	900
14. Нараховані інші загальновиробничі витрати (витрата палива)	Розрахунково-платіжна відомість (вимоги, інші документи)	500
15. Списані відповідно до розрахунку підприємства суми загальновиробничих витрат:		
– змінні загальновиробничі витрати;	Довідка бухгалтерії	500
– постійні розподілені загальновиробничі витрати	Довідка бухгалтерії	1000
16. Оприбуткована готова продукція на склад, у кількості 1 000 шт. Визначити собівартість готової продукції, якщо на кінець звітної періоду незавершене виробництво складає 700 грн.	Акт прийому-передачі, накладна	700

Завдання 2. Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку операції по формуванню собівартості продукції. Визначити невідомі суми. Вхідні залишки незавершеного виробництва складають 15000 грн.

Таблиця 12.2

Вихідні дані

Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
1	2	3	4
Списано сировину:			
– на виробництво продукції			110000
– на загальновиробничі потреби			22000
Списано паливо:			
– на адміністративні потреби			3000
– на загальновиробничі потреби			1200

1	2	3	4
Списано малоцінні та швидкозношувані предмети: – на адміністративні витрати – на загальновиробничі потреби			750 200
Списано загальновиробничі витрати на виробництво продукції			суму визначити
Оприбутковано на склад готову продукцію (залишків незавершеного виробництва немає)			суму визначити

Завдання 3. Скласти модель бухгалтерського обліку процесу виробництва та вказати необхідні рахунки бухгалтерського обліку.

Тести до теми

1. Калькуляція – це:

а) спосіб групування витрат і визначення собівартості готової продукції, виконаних робіт, наданих послуг, придбаних матеріальних цінностей;

б) перевірка активів і зобов'язань підприємства, в ході якої зіставляються і документально підтверджуються їх фактична наявність, стан і оцінка;

в) спосіб первинного відображення об'єктів бухгалтерського обліку, шляхом їх документального оформлення;

г) спосіб визначення собівартості реалізації як метод бухгалтерського обліку.

2. Процес постачання – це:

а) процес придбання товарно-матеріальних цінностей різного виду, необхідних для здійснення виробничих і господарських потреб, і товарів для реалізації;

б) процес виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт;

в) процес здійснення договірних зобов'язань перед замовниками і покупцями та зарахування виручки від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг на поточний рахунок підприємства;

г) процес купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей у господарській діяльності.

3. *Облік прямих виробничих витрат ведеться на рахунку:*

- а) 26 «Готова продукція»;
- б) 23 «Виробництво»;
- в) 901 «Собівартість реалізованої готової продукції».

4. *Процес виробництва – це:*

- а) процес придбання товарно-матеріальних цінностей різного виду, необхідних для здійснення виробничих і господарських потреб, і товарів для реалізації;
- б) процес виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт;
- в) процес здійснення договірних зобов'язань перед замовниками і покупцями та зарахування виручки від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг на поточний рахунок підприємства;
- г) процес купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей у господарській діяльності.

5. *Дебіторська заборгованість – це:*

- а) заборгованість нашого підприємства кредиторам різного характеру (банкам, постачальникам, фінансовим установам);
- б) заборгованість різних підприємств та фізичних осіб перед нашим підприємством;
- в) заборгованість учасникам з виплати дивідендів;
- г) заборгованість з виплати премій та заробітної плати.

6. *Кредиторська заборгованість – це:*

- а) короткострокові кредити банків, заборгованість з виплати працівникам, заборгованість постачальників;
- б) векселі видані, векселі одержані, договірні зобов'язання підприємства;
- в) заборгованість підприємства постачальникам, підрядникам, працівникам, банкам і т.д.;
- г) заборгованість підприємству покупців, підрядників та працівників з виданих авансів.

7. *Якому коду в плані рахунків відповідає рахунок «Виробництво»:*

- а) 23;
- б) 27;

- в) 28;
- г) 24.

8. *Господарська операція – це:*

- а) діяльність, що зумовлює зміни у фінансовому стані, активах і пасивах підприємства;
- б) переміщення коштів підприємства на рахунках обліку;
- в) виявлення процесів зміни у стані активів і пасивів підприємства;
- г) діяльність, спрямована на отримання доходів з мінімальними витратами.

9. *Кінцеві сальдо рахунків цього класу плану рахунків не знаходять своє відображення у балансі:*

- а) довгострокові зобов'язання;
- б) нематеріальні активи;
- в) запаси;
- г) витрати діяльності.

10. *Кінцеві сальдо рахунків цього класу плану рахунків знаходять своє відображення у балансі:*

- а) витрати за елементами;
- б) витрати діяльності;
- в) доходи і результати діяльності;
- г) поточні зобов'язання.

ТЕМА 13

ОБЛІК ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ, ВИКОНАННЯ РОБІТ І ПОСЛУГ

Метою заняття є вивчення організації обліку процесу реалізації продукції, виконання робіт і послуг та набуття студентами, що вивчають цей процес навичок самостійної роботи, а також перевірка засвоєних ними у процесі навчання знань.

Основні терміни і поняття

Процес реалізації – процес продажу готової продукції, товарів або виконаних робіт і наданих послуг.

Собівартість продукції – це виражені в грошовій формі сукупні витрати на підготовку і випуск продукції.

Ціна реалізації – продажна вартість товару.

Питання для контролю знань

1. У чому полягає сутність процесу реалізації? Сформулюйте завданням обліку процесу реалізації?
2. Дайте характеристику рахунків 90, 70, 79?
3. Що є основним показником процесу реалізації? Охарактеризуйте його.
4. Які рахунки бухгалтерського обліку приймають участь у формуванні собівартості реалізованої продукції?

Нормативні акти

1. Податковий кодекс України : Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Господарський кодекс України : Кодекс від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

Література

1. Альбом бухгалтерських проводок / [Андрусенко А., Мякота В., Онищенко Т. та ін.] – Х. : Видавничий будинок «Фактор», 2016. – 515 с. – (електронна книга, pdf)
2. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.
3. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за ред. В. Б. Захожая. – 2-ге вид. – К. : МАУП, 2003. – 176 с.

4. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)

5. Сахарцева І. І. Бухгалтерський облік : навч. посіб. [з виконання практичних завдань] / І. І. Сахарцева, Г. А. Семенов, Г. М. Бескоста ; за ред. І. І. Сахарцевої. – К. : Кондор, 2005. – 556 с.

6. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Бутинець Ф. Ф., Бородкін О. С., Герасимович А. М. та ін.]; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – [7-ме вид., перероб. і доп.]. – Житомир : ПП «Рута», 2009. – 832 с.

Завдання

Завдання 1. Товар відвантажено на експорт у квітні 20__р. Курс НБУ на дату відвантаження – 26,15 грн. за 1 долар США. Контрактна вартість відвантаженого товару – 30000 доларів США, первісна вартість – 23000 грн. Курс НБУ на останній робочий день звітного періоду – 28,19 грн. за 1 долар США. У травні надійшла оплата за відвантажений на експорт товар. Курс НБУ на дату зарахування валютної виручки склав 28,14 грн. за 1 долар США.

Підставі наведеного реєстру господарських операцій (табл. 13.1) необхідно:

- вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи;
- визначити необхідні суми.

Таблиця 13.1

Реєстр господарських операцій за II квартал 20__р.

№ оп.	Зміст господарської операції	Сума, грн.
1	Відвантажено товар за контрактною вартістю	?
2	Віднесено дохід від реалізації на фінансовий результат	?
3	Відображено собівартість реалізованого товару	?
4	Списано собівартість товару на фінансовий результат	?
5	Відображено курсову різницю, нараховану на суму дебіторської заборгованості на останній день звітного періоду	?
6	Віднесено суму курсової різниці на фінансовий результат	?
7	Отримано грошові кошти за відвантажений товар	?
8	Відображено курсову різницю, нараховану на дебіторську заборгованість при її погашенні	?
9	Віднесено суму курсової різниці на фінансовий результат	?

Завдання 2. Підприємство здійснює виробництво комп'ютерів. Незавершене виробництво на початок звітного періоду склало 100 грн, на кінець – 200 грн, дебетовий оборот по рахунку 23 «Виробництво» – 6100 грн. Протягом звітного періоду на склад оприбутковано 10 комп'ютерів за фактичною собівартістю, продано – 5 комп'ютерів за ціною 1800 грн. за одиницю (в т.ч. ПДВ). Кошти від продажу надійшли на поточний рахунок. Надані підприємству юридичні послуги склали 300 грн. Для пакування реалізованої продукції були витрачені матеріали на суму 40 грн, витрати на рекламу – 450 грн, витрати на навантаження реалізованої продукції становили 120 грн.

Необхідно:

- скласти бухгалтерські проводки;
- вказати первинні документи;
- визначити необхідні суми.

Завдання 3. Закрийте рахунок 79 «Фінансові результати», визначте фінансовий результат від продажу продукції, складіть відповідні бухгалтерські проводки, якщо:

- оприбутковано продукцію за фактичною собівартістю в сумі 11200 грн;
- на поточний рахунок зараховано кошти від продажу продукції в сумі 11380 грн;
- списано витрати на збут – 350 грн;
- списано адміністративні витрати в сумі 420 грн;
- визначено суму ПДВ згідно з чинним законодавством.

Тести до теми

1. Процес реалізації – це:

а) процес придбання товарно-матеріальних цінностей різного виду, необхідних для здійснення виробничих і господарських потреб, і товарів для реалізації

б) процес виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт

в) процес здійснення договірних зобов'язань перед замовниками і покупцями та зарахування виручки від реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг на поточний рахунок підприємства

г) процес купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей у господарській діяльності

2. Об'єктом оподаткування при нарахуванні податку на додану вартість є:

- а) фонд заробітної плати;
- б) виручка;
- в) прибуток.

3. Яка проводка відповідає операції: «Списана фактична собівартість реалізованої продукції»:

- а) Д-т 79 К-т 90;
- б) Д-т 90 К-т 26;
- в) Д-т 90 К-т 79.

4. Рахунок 70 «Доходи від реалізації» відображається:

- а) в розділі 3 активу балансу;
- б) в розділі 1 пасиву балансу;
- в) в балансі не відображається.

5. Готова продукція – це:

- а) вся виготовлена продукція;
- б) продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів, відповідає затвердженим стандартам, пройшла технічний контроль і здана на склад або замовнику;
- в) продукція, яка здана на склад.

6. Що таке повна фактична собівартість реалізованої продукції»:

- а) фактична собівартість виготовленої продукції;
- б) планова собівартість продукції;
- в) кошторисна собівартість виробництва та реалізації;
- г) фактична собівартість виробництва та реалізації продукції.

7. Бухгалтерська проводка Дт 79 Кт 901 за економічним зміст означає:

- а) списується собівартість реалізованої готової продукції на фінансовий результат;
- б) списується чистий фінансовий результат від реалізації продукції;
- в) списуються витрати, пов'язані зі збутом продукції, на фінансовий результат.

8. Надходження грошей від покупців за відвантаженою продукцією на рахунках бухгалтерського обліку буде відображено проводкою:

- а) Дт 31 Кт 36;
- б) Дт 31 Кт 63;
- в) Дт 70 Кт 36;
- г) Дт 31 Кт 70.

9. Ціна обладнання без ПДВ становить 1200 грн. Ціна з ПДВ становитиме (грн.):

- а) 1440;
- б) 1600;
- в) 1000.

10. Податок на додану вартість – це:

- а) місцевий податок;
- б) прямий податок;
- в) непрямий податок.

ТЕМА 14

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОСНОВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ

Метою заняття є набуття знань щодо формування та відображення фінансових результатів у обліку.

Основні терміни і поняття

Доходи – це збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Витрати - це зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником).

Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов’язані з ними витрати. Чистий прибуток це прибуток після сплати податків.

Нерозподілений прибуток – це частина чистого прибутку, яка залишається у розпорядженні підприємства після виплати доходів власникам у вигляді дивідендів, формування резервного капіталу, поповнення статутного капіталу та використання на інші потреби.

Збиток - це перевищення суми витрат доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Питання для контролю знань

1. Яким чином визначається фінансовий результат?
2. Які рахунки приймають участь у формуванні фінансового результату?
3. Сформулюйте завдання обліку фінансових результатів в залежності від виду господарського процесу?

Нормативні акти

1. Податковий кодекс України : Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.

2. Деречин В. В. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / В. В. Деречин, М. М. Кізім; – К.: ЦНЛ, 2006. – 352 с.

3. Гольцова С. М. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / С. М. Гольцова, І. Й. Плікус. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 254 с.

4. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. / Н. М. Грабова; за ред. М. В. Кужельного. – 6-е вид. – К. : А.С.К., 2007. – 266 с. – (Економічна освіта)

5. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Бутинець Ф. Ф., Бородкін О. С., Герасимович А. М. та ін.] ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – [7-ме вид., перероб. і доп.]. – Житомир : ПП «Рута», 2009. – 832 с.

Завдання

Завдання 1. На підприємстві виготовлено:

- 20 столів, фактична собівартість одного стола – 10 грн;
- 400 стільців, фактична собівартість одного стільця – 5 грн.

Продано 15 столів та 350 стільців за ціною 25 грн. та 17 грн. відповідно. Витрати на збут становлять 150 грн.

Необхідно:

- визначити результат від продажу продукції;
- скласти бухгалтерські проводки та сформулювати зміст господарських операцій.

Завдання 2. У результаті реалізації продукції та надання послуг підприємство отримало дохід в сумі 150000 грн, при цьому витрати склали 75000 грн. Розрахувати суму податку на прибуток та скласти бухгалтерські проведення.

Тести до теми

1. Рахунки обліку господарських засобів не включають:

- а) рахунки обліку запасів;
- б) рахунки обліку коштів у розрахунках;
- в) рахунки власного капіталу;
- г) рахунок «Капітальні інвестиції».

2. Які з наведених витрат включаються до собівартості продукції конкретного виду продукції:

- а) постійні;
- б) непрямі;
- в) прямі.

3. Яка проводка відповідає операції: «Списана фактична собівартість реалізованої продукції»:

- а) Дт 79 Кт 90;

- б) Дт 90 Кт 26;
- в) Дт 90 Кт 79.

4. На рахунку 70 «Доходи від реалізації» вказують:

- а) за дебетом і кредитом купівельну вартість проданої продукції;
- б) за дебетом – собівартість реалізованої продукції, а за кредитом – продажну вартість продукції;
- в) за дебетом – суму непрямих податків (акцизний збір, ПДВ), а за кредитом – продажну вартість продукції.

5. Ціна виробу з ПДВ становить 1200 грн. Сума ПДВ становитиме (грн.):

- а) 200;
- б) 300;
- в) 150.

6. Яке проведення відповідає операції: «Надійшли гроші від покупців за відвантажену продукцію»:

- а) Дт 31 Кт 36;
- б) Дт 31 Кт 63;
- в) Дт 70 Кт 36;
- г) Дт 31 Кт 70.

7. VII клас плану рахунків призначений для обліку:

- а) доходів і результатів діяльності;
- б) витрат за елементами;
- в) витрат діяльності.

8. Рахунок 79 називається:

- а) фінансові витрати
- б) фінансові результати
- в) фінансові інвестиції
- г) фінансові доходи

9. Визначити тип господарської операції: відвантажена готова продукція покупцям (Дт 361 Кт 701)

- а) 1 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу збільшується);
- б) 2 тип (зміни відбуваються в активі та пасиві, валюта балансу зменшується);

в) 3 тип (зміни відбуваються лише в активі - валюта балансу не змінюється);

г) 4 тип (зміни відбуваються лише у пасиві - валюта балансу не змінюється).

10. Якому коду в плані рахунків відповідає «Непокриті збитки»:

а) 441;

б) 442;

в) 443;

г) 79.

ТЕМА 15

ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Метою заняття є засвоєння інформації щодо складу, змісту фінансової звітності.

Основні терміни і поняття

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів. До бухгалтерської звітності включають: фінансову звітність, податкову звітність, статистичну звітність, управлінську звітність.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Баланс (звіт про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід.

Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Примітки до фінансової звітності – це сукупність показників та пояснень, яка забезпечує обґрунтованість та деталізацію статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Питання для контролю знань

1. Які бухгалтерські процедури треба зробити перед складанням фінансової звітності?
2. Хто несе відповідальність за складання фінансової звітності?
3. Охарактеризуйте склад та елементи фінансової звітності.

Нормативні акти

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ № 433 від 28.03.2013 р. [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/>

Література

1. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні : навч.-практич. посіб. / [Величко О. Г., Голова С. Ф., Голубева Л. А. та ін.] ; за ред. С. Ф. Голова. – Дніпропетровськ : ТОВ «Баланс-клуб», 2000. – 768 с.

2. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік і аудит : термінологічний українсько-російсько-англійський словник / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2012. – 292 с.

3. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / І. Б. Садовська. – К. : ЦУЛ, 2013. – 688 с.

4. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. / М. І. Бондар. – К. : ЦУЛ, 2015. – 570 с.

Завдання

Завдання 1. Скласти баланс підприємства станом на 31.12.201_р. на підставі господарських операцій за грудень цього року. Засновни-

ки зареєстрували капітал, який включає: основні засоби – 109500 грн; запаси – 25000 грн; грошові кошти – 22000 грн.

Завдання 2. Використовуючи результат виконання завдання 1 та наведені господарські операції, визначити вартість введеного в експлуатацію обладнання, зробити бухгалтерські проводки, скласти баланс підприємства.

Підприємство придбало виробниче обладнання за ціною 225000 грн, сплатило витрати на його доставку 7500 грн, витратило 2000 грн. на монтаж, перевірку придатності та підготовку до експлуатації. Усі суми наведені з ПДВ.

Завдання 3. У яких формах звітності знайдуть відображення наступні господарські операції: на кінець року підприємство мало заборгованість перед постачальниками – 35 000 грн; перед працівниками – 8000 грн; з виплати дивідендів – 20 тис. грн, з податку на прибуток – 25 тис. грн. Вказати форми та статті фінансової звітності.

Тести до теми

1. НП(С)БО 1 окреслює:

- а) склад та елементи фінансових звітів;
- б) мету, склад, принципи фінансової звітності та вимоги до визнання її елементів, форми;
- в) методологію бухгалтерського обліку;
- г) перелік П(С)БО.

2. Обов'язковою умовою перед складанням річної фінансової звітності є проведення:

- а) інвентаризація активів та зобов'язань підприємства;
- б) загальні збори;
- в) взаємоперевірка розрахунків з дебіторами і кредиторами.

3. Метою ведення бухгалтерський облік є :

- а) складання податкових декларацій;
- б) отримання статистичної інформації;
- в) управління підприємством;
- г) надання інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

4. *Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку затверджує:*

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Міністерство фінансів за погодженням з Державним комітетом статистики України;
- в) Методологічна Рада з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України;
- г) Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України.

5. *Фінансова звітність складається з:*

- а) балансу, звіту про фінансові результати, звіту про фінансово-майновий стан, пояснювальної записка;
- б) балансу, звіту про фінансові результати, звіту про власний капітал, звіту про рух грошових коштів, приміток;
- в) активів, зобов'язання, власного капіталу, доходів і витрат;
- г) балансу, звіту про прибутки та збитки, звіту про зміни у власному капіталі, звіту про рух грошових коштів, приміток.

6. *Облікова оцінка – це:*

- а) правило, яким необхідно користуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності;
- б) попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами;
- в) процес вираження господарських цінностей в грошовій формі.

7. *Методологічне керівництво обліком здійснює:*

- а) Міністерство економіки;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Верховна Рада України;
- г) Національний банк України.

8. *Організацію бухгалтерського обліку визначає:*

- а) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- б) НП(С)БО та П(С)БО;
- в) План рахунків та Інструкція до його застосування;
- г) Податковий кодекс.

9. До принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності належать:

а) обачність, повнота, постійність, автономність, безперервність, нарахування та відповідність доходів та витрат, превалювання сутності над формою, фактичну собівартість, періодичність, єдиний грошовий вимірник;

б) оцінку та калькуляцію, документацію та інвентаризацію, рахунки та подвійний запис, баланс та звітність;

в) оцінку, спостереження, узагальнення, групування.

10. Фінансова звітність відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»:

а) є комерційною таємницею підприємства;

б) не є комерційною таємницею;

в) не є комерційною таємницею, крім випадків, передбачених законодавством.

ТЕМА 16

СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Метою заняття є закріплення знань щодо сутності та принципів управлінського обліку

Основні терміни і поняття

Управлінський облік – це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю всередині організації та для забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів. Інструменти управлінського обліку: документація, контроль, оцінка, калькуляція, рахунки, аналіз, прогнозування, бюджетне планування, звітність, інформування.

Предметом управлінського обліку є сукупність процесів виробничо-господарської діяльності, які відображаються в системі узагальнення облікової інформації виходячи з вимог контролю, аналізу,

планування, прогнозування, забезпечення ухвалення обґрунтованих і ефективних управлінських рішень на всіх етапах управління.

Об'єктами управлінського обліку виступають витрати й результати, що реєструються у процесі виробничо-господарської діяльності підприємства.

Під *методом управлінського обліку* розуміється сукупність прийомів і способів оперативного, статистичного і бухгалтерського обліку, що відповідають специфіці та потребам системи контролю і управління діяльністю підприємства.

Принцип – це твердження, яке сприймається як головне, важливе, суттєве, неодмінне або, принаймні, бажане. Принципи управлінського обліку –

Принцип відповідальності означає, що за величину витрат і результатів відповідальність несе особа, яка їх контролює.

Принцип бюджетного методу управління витратами, фінансами, комерційною діяльністю використовується на великих підприємствах як інструмент планування, контролю і регулювання.

Принцип методологічної незалежності - кожне підприємство встановлює свої правила організації та порядок ведення управлінського обліку

Принцип оцінки результатів діяльності структурних підрозділів підприємства передбачає визначення тенденцій і перспектив кожного підрозділу в формуванні прибутку підприємства від реалізації продукту.

Принцип багатоваріантності означає, що під час підготовки інформації слід врахувати всі варіанти, однак обрати найоптимальніший з метою прийняття управлінських рішень

Принцип орієнтації обліку на досягнення стратегічних цілей підприємства – означає, що, приймаючи рішення на будь-якому рівні і обираючи найоптимальніше з них, слід пріоритетним вважати інтереси підприємства в цілому.

Принцип результативності означає, що під час здійснення будь-яких видів діяльності слід постійно порівнювати витрати, понесені в результаті діяльності, з отриманим результатом.

Принцип прийнятності і багаторазового використання ґрунтується на разовій фіксації даних в первинних документах і багаторазовому їх використанні в усіх видах управлінської діяльності без повторної фіксації, реєстрації або розрахунків.

Питання для контролю знань

1. У чому полягають відмінності між фінансовим і управлінським обліком?
2. Назвіть принципи, які є однаковими для фінансового і управлінського обліку?
3. У чому полягає необхідність ведення управлінського обліку на підприємстві?

Нормативні акти

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

Література

1. Голов С. Ф. Фінансовий та управлінський облік / Голов С. Ф., Сфименко В. І. – К.: Автосервіс, 1996. – 543 с.
2. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Сопко В. В. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 578 с.
3. Пушкар М. С. Управлінський облік / Пушкар М. С. – Тернопіль : «Поліграфіст» ЛТД, 1995. – 164 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 448 с.
5. Колин Друри. Управленческий и производственный учет / Колин Друри ; пер. с англ. – [6-е изд.]. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2016. – 1424 с.

Завдання

Завдання 1. Охарактеризувати вимоги до управлінської інформації, які занести до табл. 16.1.

Таблиця 16.1

Вимоги до управлінської інформації

Ознака	Характеристика
Своєчасність	
Диференційованість	
Доступність форми та змісту	
Компактність	
Варіативність	

Завдання 2. Ви – магістр з обліку і оподаткуванню в управлінні. До Вас звернувся за консультацією щодо пояснення основних відмінностей між фінансовим і управлінським обліком завідуючий виробництвом, якого повідомили про переведення на посаду помічника керівника підприємства з питань підготовки інформації для менеджерів.

Підготувати письмову консультацію для свого колеги.

Завдання 3. Бухгалтер-аналітик звернувся до керівників структурних підрозділів підприємства з проханням надати йому інформацію щодо роботи своїх підрозділів. Він отримав: звіт відділу маркетингу про попит на товари у регіоні, виробничий звіт завідуючого виробництвом, аналіз по листах непрацевдатності, аналітичні таблиці про показники рентабельності, товарно-транспортні накладні, прайси, калькуляції, баланси. З якою інформацією буде працювати бухгалтер-аналітик і чому.

Тести до теми

1. Які з перерахованих процедур не мають відношення до управлінського обліку:

а) надання оперативної інформації управлінській ланці в середині підприємства;

- б) визначення результатів діяльності за центрами відповідальності;
- в) складання фінансової та податкової звітності;
- г) калькулювання собівартості продукції.

2. Мета управлінського обліку це:

- а) здійснення обліку витрат у розрізі економічних елементів;
- б) визначення фінансового результату підприємства для цілей оподаткування;
- в) складання фінансової та статистичної звітності;
- г) надання інформації для прийняття короткотермінових рішень.

3. Для якої з наведених цілей може бути використана інформація управлінського обліку:

- а) оптимізації використання ресурсів;
- б) оцінки результатів діяльності окремих підрозділів і їх керівників;
- в) оперативного планування і контролю;
- г) усіх перелічених цілей.

4. Управлінський облік – це:

- а) облік для всіх зацікавлених;
- б) внутрішньогосподарський облік;
- в) виробничий облік;
- г) аналітичний облік.

5. Управлінський облік базується на документах:

- а) внутрішньогосподарських;
- б) П(С)БО;
- в) МСБО;
- г) Методологічною радою з бухгалтерського обліку.

6. Ведення управлінського обліку на підприємстві є:

- а) обов'язковим за законодавством;
- б) обов'язковим за вимогою податкових органів;
- в) необов'язковим (за рішенням адміністрації підприємства);
- г) необов'язковим з окремих питань.

7. Інформація управлінського обліку є:

- а) відкритою для всіх зацікавлених;
- б) як правило, комерційною таємницею;
- в) відкритою для акціонерів та потенційних інвесторів;
- г) відкритою для постачальників і підрядників.

8. Терміни подання звітності в управлінському обліку:

- а) оперативно після закінчення звітного періоду;
- б) у тижневий термін після закінчення звітного періоду;
- в) до 25 числа наступного за звітним періодом місяця;
- г) одночасно з фінансовою звітністю.

9. Яка з перерахованих функцій не є функцією управлінського обліку?

- а) прогностична;
- б) стимулююча;
- в) комунікаційна;
- г) аналітична.

10. Не відносяться до є об'єктів управлінського обліку:

- а) доходи підприємства;
- б) розрахунки з покупцями і замовниками;
- в) витрати центрів відповідальності;
- г) фінансові результати?

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ТЕМА 17 МІЖНАРОДНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Метою заняття є поглиблення теоретичних знань щодо основ організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні.

Основні терміни і поняття

Стандарт – зразок, еталон, модель, що приймаються за вихідні для порівняння з ними інших подібних об'єктів.

Стандартизація бухгалтерського обліку – це процес розробки та послідовного застосування єдиних вимог, правил та принципів до визнання, оцінки і відображення у фінансових звітах окремих об'єктів бухгалтерського обліку.

Гармонізація обліку – це процес направленою зближення світових облікових систем шляхом узгодження й доповнення чинних вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, податкового законодавства з метою виходу на світові ринки капіталу.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку (НП(С)БО – нормативно-правовий акт, затверджений Міністерством фінансів України, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам (МСФЗ)

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) – система принципів, методів та процедур ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) – стандарти, що затверджуються Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Вони не ставлять на меті деталізувати всі процедури та механізми фінансового обліку, в багатьох випадках віддаючи

перевагу довірі до професійної самостійності бухгалтерів, які при вирішенні багатьох питань мають покладатися на службове сумління та особисті професійні судження.

Питання для контролю знань

1. Чим відрізняються національні стандарти бухгалтерського обліку від міжнародних?

2. Ким розробляються національні і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку?

3. Назвіть основні принципи ведення обліку та складання фінансової звітності?

Нормативні акти

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку // Інтерактивна бухгалтерія [Електронний ресурс]. – Режим доступу до газети : <http://www.interbuh.com.ua/ru/documents/onemanuals/35131>

Література

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі : практич. посіб. / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К.: Лібра, 2001. – 840 с.

2. Стельмащук А. М. Бухгалтерський облік: теорія, практика, тренінг : навч. посіб. / А. М. Стельмащук. – Львів : Новий Світ-2000, 2011. – 679 с.

3. Полякова Л. М. Основи обліку в зарубіжних країнах : навч. посіб. / Л. М. Полякова, В. С. Мохняк. – Львів : Львівська політехніка, 2006. – 248с.

4. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. / Жолнер І. В. – К. : НУХТ, 2012. – 335 с.

Завдання

Завдання 1. Назвати органи, що впливають на розвиток міжнародної та національної системи обліку. Відповідну інформацію слід надати у формі табл. 17.1.

Таблиця 17.1

Органи, що впливають на розвиток міжнародної та національної системи обліку

Орган	Дата створення	Підпорядкування	Перелік основних завдань

Завдання 2. Охарактеризувати існуючі у світі організаційні моделі обліку та сформулювати табл. 17.2.

Таблиця 17.2

Моделі обліку

Назва моделі	Характеристика	Країна застосування

Завдання 3. Підготувати реферати для подальшого обговорення за темами:

- 1) Роль МСФЗ для розвитку економічних процесів;
- 2) МСФЗ і глобалізація;
- 3) Проблеми підвищення достовірності фінансової інформації в світлі МСФЗ;
- 4) Користувачі фінансової інформації;
- 5) Роль МСФЗ у розвитку інформаційного простору.

Тести до теми

1. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку носять характер:

- а) директивний;
- б) рекомендаційний;
- в) нормативний.

2. До складу якісних характеристик фінансової звітності не відноситься:

- а) дохідливість;
- б) обачність;
- в) доречність;
- г) достовірність.

3. Міжнародні стандарти фінансової включають:

- а) Міжнародні стандарти фінансової звітності
- б) Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку
- в) Тлумачення, розроблені Комітетом з тлумачення міжнародної фінансової звітності
- г) усі відповіді правильні

4. Які з наведених суб'єктів господарювання повинні складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами:

- а) публічні акціонерні товариства;
- б) банки, страхові компанії;
- в) підприємства, що здійснюють господарську діяльність за видами, перелік яких установлюється Кабінетом Міністрів України;
- г) всі відповіді вірні.

5. Які нормативні документи регулюють облік в Україні:

- а) ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- б) система українських стандартів (П(С)БО);
- в) єдиний План рахунків бухгалтерського обліку;
- г) Податковий кодекс.

6. Гармонізація обліку – це:

- а) Директиви з обліку, прийняті країнами ЄС;
- б) перерахування фінансової звітності однієї країни за методологією обліку, що діє в іншій країні;
- в) зближення фінансової звітності однієї країни з фінансовою звітністю іншої країни чи групи країн.

7. Швидкість отримання інформації – одна з відмінних рис обліку:

- а) оперативного;

- б) бухгалтерського;
- в) статистичного.

8. *Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку затверджуються:*

- а) урядом України;
- б) спеціальною комісією ООН;
- в) Міністерством фінансів України;
- г) Президентом України.

9. *Основну роль в регулюванні бухгалтерського обліку відіграють:*

- а) органи виконавчої і законодавчої влади;
- б) Федерація професійний бухгалтерів і аудиторів України;
- в) Міжнародні професійні бухгалтерські організації.

10. *Узагальнення даних в межах галузей, регіонів і економіки в цілому характеризує така інформація:*

- а) оперативна;
- б) статистична;
- в) податкова.

ТЕМА 18

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Метою заняття є поглиблення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо основ організації бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання.

Основні терміни і поняття

Суб'єкт господарювання – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, яка займається діяльністю з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншою господарською діяльністю; будь-яка юридична або фізична особа, яка здійснює контроль над суб'єктами господарювання,

група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими.

Суб'єкти підприємницької діяльності (підприємцями) – громадяни України, інших держав, особи без громадянства, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності; юридичні особи всіх форм власності; об'єднання юридичних осіб, що здійснюють діяльність в Україні.

Організація бухгалтерського обліку – це цілеспрямована діяльність керівників підприємства по створенню, постійному впорядкуванню та удосконаленню системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Принцип бухгалтерського обліку – правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності. Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на таких основних принципах:

– *обачність* – застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

– *повне висвітлення* – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

– *автономність* – кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства;

– *послідовність* – постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності;

– *безперервність* – оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі;

– *нарахування та відповідність доходів і витрат* – для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для

отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів;

– *превалювання сутності над формою* – операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми;

– *історична (фактична) собівартість* – пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

– *єдиний грошовий вимірник* – вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці;

– *періодичність* – можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності.

Питання для контролю знань

1. Предмет і об'єкти організації бухгалтерського обліку.
2. Роль і значення організації обліку у системі управління підприємством.
3. Відповідальність за організацію обліку на підприємстві.
4. Вибір форми організації обліку.
5. Порядок приймання, передачі справ при зміні бухгалтера.

Нормативні акти

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2000. – 638 с.

2. Організація бухгалтерського обліку : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун, С. М. Шулепова. – 2-е вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2005. – 576 с.

3. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект : колективна монографія у 2 т. / [за ред. П. Й. Атамас]. – Дніпропетровськ : Герда, 2013. – 772 с.

Завдання

Завдання 1. Скласти робочий план підприємств, якщо видом діяльності є:

- надання послуг по перевезенню вантажу;
- гуртова торгівля;
- надання аудиторських послуг.

Завдання 2. Необхідно:

- вказати складові та відповідні елементи облікової політики;
- заповнити наведену табл. 18.1.

Таблиця 18.1

Складові облікової політики

Об'єкти облікової політики	Елементи облікової політики

Тести до теми

1. Бухгалтерський облік є складовою:

- а) податковий облік;
- б) фінансовий облік;
- в) господарський облік.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» поширюється:

а) на усіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, крім банківських установ;

б) на усіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності;

в) на усіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, крім суб'єктів малого підприємництва;

г) на усіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, крім бюджетних установ.

3. До організації бухгалтерського обліку на підприємстві відноситься:

а) вибір форми бухгалтерського обліку;

б) розробка системи та вибір форми управлінського обліку;

в) вибір технології обробки облікової інформації;

г) визначати доцільність застосування положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

4. Принцип єдиного грошового вимірника полягає в:

а) подвійному відображенні стану господарських операцій;

б) тому, що в бухгалтерському обліку та звітності майно і господарські операції відображаються в національній грошовій одиниці;

в) тому, що гроші є найважливішим джерелом, за допомогою якого здійснюється господарська діяльність.

5. Активи та зобов'язання власників підприємства не відображаються у звітності у відповідності до принципу:

а) обачності;

б) автономності;

в) повного висвітлення;

г) така вимога в основних принципах бухгалтерського обліку не висувається.

6. Пріоритетна оцінка активів у відповідності до базових принципів обліку це:

а) оцінка за поточною ринковою вартістю;

б) проіндексована вартість відповідно до рівня інфляції;

в) оцінка, яка базується на витратах на їх виробництво та придбання;

г) пріоритетного способу оцінки активів не виділяється.

7. Доходи і витрати відобразатися в бухгалтерському обліку:
а) за першою з двох подій: відповідно до дати сплати або отримання грошових коштів у момент їх виникнення, незалежно від дати надходження чи сплати грошей;

б) в залежності від умов договору з постачальниками;

в) на власний розсуд підприємства.

8. Сутність принципу відокремлення майна полягає в наступному:

а) облік майна та зобов'язань підприємства і його власників здійснюється в сукупності;

б) рахунок в банку підприємства існує відокремлено від рахунків власників;

в) майно і зобов'язання підприємства існують відокремлено від майна і зобов'язань власника цього підприємства та інших підприємств.

9. Робочий план рахунків забезпечує:

а) ведення обліку на синтетичних рахунках;

б) контроль за наявністю та збереженням майна;

в) все вище наведене.

10. Бухгалтерський облік на підприємстві є:

а) обов'язковим;

б) необов'язковим;

в) за бажанням керівника.

ТЕМА 19

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК ТА ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ ЙОГО НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Метою заняття є узагальнення знань щодо сучасних змін в теорії бухгалтерського обліку та філософії пізнання для формування прогресивних підходів до розуміння бухгалтерського обліку і контролю як науки.

Основні терміни і поняття

Наука – це форма інтелектуальної діяльності людства, скерована на отримання істинних знань про світ (природу, суспільство, мислення), на відкриття об'єктивних законів світу і передбачення тенденцій його розвитку.

Науковий метод – це система розпоряджень, що регламентують пізнавальні дії, операції, процедури дослідження.

Бухгалтерська наукова картина світу – моністичне відображення об'єктивної реальності бухгалтерським обліком як наукою з одного боку, а з іншого – одночасно передумова диференціації бухгалтерських наукових знань, оскільки відбувається сприяння формуванню та цілеспрямованню нових наукових напрямів та теорій.

Питання для контролю знань

1. Яке місце методології в системі бухгалтерського обліку?
2. Які напрями розвитку облікової методології Ви знаєте?
3. Як Ви розумієте девіз обліку: «Наука, довіра, незалежність»?
4. Розкажіть про взаємозв'язок бухгалтерського обліку з науковими правовими дисциплінами?
5. Визначить статус, склад Методологічної ради з бухгалтерського обліку, мету її утворення.
6. Назвіть економічні науки, які пов'язані з бухгалтерським обліком. У чому полягає цей зв'язок? Які науки, крім економічних, впливають на розвиток бухгалтерського обліку?
7. Охарактеризуйте бухгалтерський облік як самостійну науку.

Література

1. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку : монографія / Н. М. Малюга – Житомир : ЖДТУ, 2005. – 548 с.
2. Редченко К. І. Концепція формування прогностичного обліку / К. І. Редченко // Вісник Львівської комерційної академії. – 2009. – Вип. 30. – С. 50-59
3. Свірко С. В. Проблеми ідентифікації змістовного наповнення відправних положень бухгалтерського обліку в дисертаційних робо-

тах вчених України / С. В. Свірко // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць. – 2009. – Вип. 13. – С. 289–297

4. Камінська Т. Г. Методологія бухгалтерського обліку та контролю як їх гносеологічний базис / Т. Г. Камінська // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 360-371.

5. Легенчук С. Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки : монографія / С. Ф. Легенчук. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – 652 с.

Завдання

Завдання 1. Підготувати реферати для подальшого обговорення за темами:

- 1) Перспективи розвитку державного регулювання обліку і звітності;
- 2) Оцінка стану нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку і звітності;
- 3) Облік у системі економічних наук;
- 4) Місце і взаємозв'язок бухгалтерського обліку у науковому середовищі;
- 5) Перспективи функціональної інтеграції в обліковому середовищі;
- 6) Функціональне призначення керівних органів бухгалтерського обліку в управлінні економікою;
- 7) Оптимальна організація ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні;
- 8) Державна регламентація нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні;
- 9) Оптимізація методичного забезпечення обліку та складання фінансової звітності;
- 10) Розвиток теоретичних основ бухгалтерського обліку в Україні;
- 11) Цільове спрямування бухгалтерського обліку.

Тести до теми

1. У яких документах не дозволяється робити виправлення:

- а) у документах, якими оформлені розрахунки з покупцями і замовниками;

- б) у фінансовій звітності;
- в) у документах, якими оформлені касові і банківські документи та операції з цінними паперами;
- г) у документах, якими оформлені фінансові результати.

2. Хто несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві:

- а) головний бухгалтер і керівник;
- б) власник (керівник) або уповноважений орган;
- в) керівник;
- г) головний бухгалтер.

3. Бухгалтерський облік на підприємстві може здійснюватися:

- а) головним бухгалтером;
- б) бухгалтерською службою, яка очолюється головним бухгалтером або спеціалізованою організацією, відповідним спеціалістом на договірних засадах;
- в) керівником (власником);
- г) усе вищенаведене.

4. Складовими частинами плану організації бухгалтерського обліку є:

- а) плани звітності;
- б) документація і документообіг;
- в) технічне оформлення обліку і його автоматизація;
- г) усе вищенаведене.

5. Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться:

- а) безперервно з дня реєстрації до ліквідації;
- б) з першого січня;
- в) з 1 числа місяця наступного після реєстрації;
- г) усе вище наведене.

6. Якою кількістю рівнів представлена система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні:

- а) два;
- б) чотири;
- в) три.

7. Економічні показники ефективності організації бухгалтерського обліку відображають:

а) поліпшення облікової інформації, прискорення її підготовки, підвищення точності, поглиблення й розширення аналітичності;

в) витрати підприємства у зв'язку з використанням тих чи інших форм, методів та засобів обліку й контролю;

б) здатність предмета, явища або процесу задовольняти суспільні, державні, виробничі або особисті потреби завдяки властивостям, що складають споживчу вартість.

8. Широке обговорення наукових проблеми з метою досягнення істини шляхом зіставлення різних думок – це:

а) диспут;

б) дискусія;

в) пояснення;

г) обговорення.

9. Вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації називається ... дослідження:

а) метою;

б) об'єктом;

в) предметом;

г) завданням.

10. Висунення та обґрунтування гіпотез перебуває на ... стадії:

а) оперативній;

б) підготовчій;

в) завершальній;

г) дослідній.

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.zakon.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.minfin.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства фінансів України
3. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
4. <http://www.minjust.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства юстиції України
5. <http://www.apu.com.ua> – офіційний сайт Аудиторської палати України
6. <http://www.sta.gov.ua> – офіційний сайт Державної податкової служби України
7. <http://www.pfu.ua> – офіційний сайт Пенсійного фонду України
8. <http://www.dkrs.gov.ua> – офіційний сайт Головного державного контрольного управління
9. <http://www.ck.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державного комітету статистики
10. <http://www.dmsu.customs.gov.ua> – офіційний сайт Державної митної служби України
11. <http://www.bank.gov.ua> – офіційний сайт Національного банку України
12. <http://www.ukr.buhgalter.com.ua> – спеціалізований інформаційно-аналітичний ресурс для бухгалтерів, аудиторів,
13. <http://www.mon.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
14. <http://www.nau.ua> – інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
15. <http://www.balance.ua> – електронна версія газети «Баланс»
16. <http://www.vobu.com.ua> – електронна версія газети «Все про бухгалтерський облік»
17. <http://www.uasa.org> – офіційний сайт асоціації бухгалтерів і аудиторів
18. <http://www.nbuy.gov.ua> – офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського

РЕКОМЕНДОВАНІ INTERNET-РЕСУРСИ: АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

1. Верховна Рада [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.rada.gov.ua>
2. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.kmu.gov.ua>
3. Міністерство економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.me.gov.ua>
4. Міністерство праці та соціальної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.mlsp.kiev.ua>
5. Міністерство фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.minfin.gov.ua>
6. Міністерство промислової політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.industry.gov.ua>
7. Державний комітет статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.ukrstat.gov.ua>
8. Фонд державного майна [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.spfu.gov.ua>
9. Державна податкова адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.sta.gov.ua>
10. Агентство гуманітарних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.aht.org>>
11. Міжнародний інститут бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.iib.com.ua>>
12. Міжнародний інститут порівняльного аналізу [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.icaei.org.ua>>
13. Міжнародний центр перспективних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.icps.kiev.ua>
14. Національна Академія наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.nas.gov.ua>>
15. Торгово-промислова палата України [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.ucci.org.ua>> 11
16. Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.ucers.com.ua>>
17. Український центр післяприватизаційної підтримки підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.nas.gov.ua>>

18. Центр антикризових досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.anticrisis.come.to>>
19. Центр інновацій та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.ngoukraine.kiev.ua/ids/>>
20. Центр стратегічних розробок [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.ln.com.ua>>
21. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.nbvu.gov.ua>
22. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.gntb.n-t.org/>
23. «Голос України» Газета Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.uamedia.visti.net/golos>

РЕКОМЕНДОВАНІ INTERNET-РЕСУРСИ: ЗАРУБІЖНІ ТА МІЖНАРОДНІ ЦЕНТРИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

1. Інститут мирової економіки и міжнародних отношений [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <www.isn.rsuh.ru/imemo/index2.htm>
2. Світовий банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.worldbank.org/>>
3. Європейська комісія (ЕЦ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.europa.eu.int/>>
4. Українсько-європейський консультативний центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.ueplac.kiev.ua/>>
5. Світові Web-ресурси з економіки, Steve Gardner, Baylor University [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <hsb.baylor.edu/html/gardner/RESORS.HTM>
6. Centre for Social and Economic Research (CASE) [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.case.com.pl/indexen.html>>
7. Український медіа-сервер (ЗМІ – преса, радіо, телебачення, органи законодавчої та виконавчої влади) [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.vlada.kiev.ua/usm>>
8. Кабінет Міністрів України, міністерства та відомства [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://www.kmu.kiev.ua/>>

ЗМІСТ

Вступ.....	3
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	4
Тема 1. Бухгалтерський облік в системі господарського обліку, його сутність і характеристика у історичній ретроспективі. Бухгалтерський облік у сучасній системі управління суб'єктом господарювання	4
Тема 2. Предмет і метод бухгалтерського обліку.....	9
Тема 3. Бухгалтерський баланс.....	19
Тема 4. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис.....	30
Тема 5. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку	42
Тема 6. Документація, облікові реєстри та форми ведення бухгалтерського обліку.....	50
Тема 7. Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку.....	67
Тема 8. Вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку: оцінювання і калькулювання	72
Тема 9. Облікова реєстрація та узагальнення даних бухгалтерського обліку	75
ОБЛІК ОСНОВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ.....	81
Тема 10. Облік процесу створення підприємства формування та зміни власного капіталу.....	81
Тема 11. Облік процесу придбання та використання активів підприємства	86
Тема 12. Облік процесу виробництва продукції, виконання робіт та послуг	93

Тема 13. Облік процесу реалізації продукції, виконання робіт і послуг	99
Тема 14. Визначення та відображення фінансових результатів основних господарських процесів.....	104
Тема 15. Основи фінансової звітності	108
Тема 16. Сутність та принципи управлінського обліку	112
ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	118
Тема 17. Міжнародна стандартизація та організація національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні.....	118
Тема 18. Загальні принципи організації бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання.....	122
Тема 19. Бухгалтерський облік в системі економічних наук та основи методології його наукових досліджень.....	127
Рекомендовані інформаційні ресурси	132
Рекомендовані internet-ресурси: аналітичні центри та дослідницькі організації України	133
Рекомендовані internet-ресурси: зарубіжні та міжнародні центри та дослідницькі організації.....	134

Навчальне видання

КОВАЛЬОВА Тетяна Володимирівна
МАЛІКОВ Володимир Васильович
ГОЛЕСКО Ірина Олегівна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК (ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ)

Практикум

Відповідальний за випуск *О.М. Криворучко*

Редактор *Л.В. Кузьміна*

Комп'ютерна верстка *Н.В. Журавльової*

План 2018. Поз. 11.

Підписано до друку 23.03.2018 р. Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman Суг. Віддруковано на ризографі

Ум. друк. арк. 6,7. Обл.-вид. арк. 7,2.

Зам. 89/19. Тираж 50 прим. Ціна договірна

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61200, Харків-МСП, вул. Ярослава Мудрого, 25.

Тел. /факс: (057)700–38–64; 707–37–03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції, серія ДК №897 від 17.04. 2002 р.